

MUSAR SHMOOZE

מוסר שמוז - מגזין קהילת מוסר אביך

SHARING OUR THOUGHTS

נדבר ונשמע

למצוא אור

בזמנים

האפלים ביותר

Finding Light

in the

Darkest

of Times

הלכות אמירת

על הנסים בחנוכה

The Laws of Reciting

Al Hanisim on Chanukah

על מנחם בגין, המקויה

וטיול קצר בירושלים

Menachem Begin, the Makuyas

and a Short Walk in Jerusalem

Only

₪30

בלבד

Happy Chanukah
to all our readers

מאחלים לכל קוראיו
חג אורים שמח

Musar Avicha | בית כנסת מוסר אביך

גיליון 7 - חנוכה תשפ"ג - Issue 7 - Chanukah 2022

5	משולחן העורך From the Editor's Desk
6	מכתב מאת הרב עזרא פרידמן, רב קהילת מוסר אביך Letter from Rav Ezra Friedman
8	וידוייו של ספר תורה Confessions of a Torah Scroll
9	למצוא אור בומנים האפלים ביותר Finding Light in the Darkest of Times
10	על מנחם בגין, המקווה וטיול קצר בירושלים Menachem Begin, the Makuyas and a Short Walk
12	ברוך הבא הביתה Welcome Home
13	היית חייב להיות שם You Had to Be There
14	חברה קדישא: סיפורו של אדם מבפנים מה קורה בקהילה? What's Happening in the Community?
16	Chevra Kadisha - An Insider's Story הגברים הגבריים של מוסר אביך The Musar Avicha Macho Men
18	אני והחברה שלי מיזם "טובים השניים" של ארגון 'צהר' The "Tovim Hashnayim" Project of the Tzohar
20	Me and My Friend הלכות אמירת על הנסים בחנוכה The Laws of Reciting Al Hanisim on Chanukah
22	בית כנסת: לא רק מקום להתפלל בו הצעף האדום The Red Scarf
24	Beit Haknesset - Not Just a Place to Daven דבר יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים Shai Peretz, Chairman of the Religious Council
26	סיפור ארוך וממושך על ניסים A Long, Drawn-out Tale of Miracles
27	החקרא The Acra
28	האתגר בטיפול בהורה מזדקן The Challenge of Caring for an Aging Parent
29	יד נוטלת יד You Need Hands
30	הרפתקת החיים האמיתית של הרב לוי אמיץ הלב The True-life Adventure of the Intrepid Rabbi Levy
31	להתהוות כיהודי Becoming Jewish
32	אמריקאים, רוסים ומחתרת התורה Americans, Russians, and the Torah Underground
33	המילה משמעת מתחילה באות 'ח' Discipline with a Capital T
34	פרספקטיבה חדשה, אולי A New Perspective, Perhaps
36	מאת זאב קרוב "בלבב פנימה" Book Review: 'Deep in the Heart' by Zeev Karov
38	אבד לגמרי בתרגום Completely Lost in Translation

24
שי פרץ

דבר יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים
Letter from Shai Peretz, Chairman of the Religious Council of Ma'aleh Adumim

תוכן העניינים Contents

30

הרפתקת החיים האמיתית של הרב לוי אמיץ הלב
The True-life Adventure of the Intrepid Rabbi Levy

8

וידוייו של ספר תורה
Confessions of a Torah Scroll

26

סיפור ארוך וממושך על ניסים
A Long, Drawn-out Tale of Miracles

13

היית חייב להיות שם
You Had to Be There

עורך: דוד בראונשטיין - Editor: David Brownstein
הגהה: חנה כגן, אילנה גודמן - Proofreading: Channa Coggan, Ilana Goodman
תרגום: חגית לימן, דוד בראונשטיין - Translation: Hagit Leaman, David Brownstein
פרסום: דוד גודמן, אביבה כהן - Advertising: David Goodman, Aviva Cohen
אימייל מגזין: כריכה: Magazine email: MusarAvichaMagazine@gmail.com
דוא"ל: Musar.Avicha.News@gmail.com | אתר: Website: www.musar-avicha.org

הדעות והתוכן המופיעים בכתבות במגזין הם באחריות מחבריהם בלבד ואינם משקפים בהכרח את הדעות של רב הקהילה, ועד העמותה, הגבאים או צוות המערכת של המגזין. כמו כן, תוכן הפרסומות באחריות המפרסמים בלבד.
The opinions and content of the magazine articles are the sole responsibility of their authors and do not necessarily reflect the viewpoints of the Rav, vaad, gabbaim, or the editorial staff. Similarly, all ads are the responsibility of the advertisers.

SERVICING OUR FRIENDS AND NEIGHBORS REAL ESTATE NEEDS FOR OVER 30 YEARS

TIVUCH SHELLY
Real Estate Marketing in Israel

בקרוב:
פרוייקט חדש במעלה אדומים
NEW MA'ALEH ADUMIM PROJECT
IN THE NEAR FUTURE

shellylevine2000@yahoo.com
tivuchshelly.com

משרד בירושלים: 02-566-2499
שלי לוין: 050-726-4376
עליזה: 050-632-5882

Jerusalem office: 02-566-2499
Shelly Levine: 050-726-4376
Aliza: 050-632-5882

משולחן העורך, דוד בראונשטיין

From the Desk of the Editor, David Brownstein

Remarkably, you are holding in your hand a copy of Issue 7(!) of Musar Shmooze.

What began as nothing more than an ambitious idea has become, in a few years, a shul institution, and a regular feature of Musar Avicha's annual cycle of activity.

However, this is not something that we should take for granted. The fact that this issue was produced is a result, as always, of tremendous, and very hard, teamwork, by all the people mentioned on Page 3. It is only because of the commitment of each and every one of them that Musar Shmooze can be produced at all.

Unfortunately, there is one other contribution that each issue requires, and that is financial. To publish a magazine whose external quality does justice to the quality of the articles that you consistently submit takes not only time and effort but, sadly, money. In good times, we are able to attract enough advertising to cover our costs.

Unfortunately, despite very considerable efforts, advertisers were not so forthcoming for this issue. As a result, we made the decision to switch from the previous model, where we invited you to contribute a modest sum for your copy, to a more formal model of charging for the magazine. As you will see, the price - 30 shekels - appears on the cover. Please put 30 shekels in the dedicated box placed in the shul lobby next to the boxes of magazines, or transfer 30 shekels to the shul by any of the methods listed at the bottom of this page. (Of course, if you feel the magazine is worth even more than 30 shekels, please feel free to contribute more!)

Because of the amount of work involved, we took a decision earlier in the year to move from a six-monthly cycle of magazine publication to something more like eight- or nine-monthly. One benefit of this is that, rather than always being published around Purim and Rosh Hashanah, the magazine will now, over a two- or three-year period, be part of your holiday reading on other chagim, starting with this, Chanukah, edition.

Interestingly, only one contributor in this issue chose to write explicitly about Chanukah, with a very powerful story of Jewish survival. However, there is a wide range of subjects represented in this edition, both serious and light-hearted. Taken together, they make up a mosaic of the remarkable community that is Musar Avicha. Many of the articles deal with aspects of synagogue life, the tefilla and the rituals; others speak of a community coming together to meet the challenges of the various stages in the everyday life-cycle, from marriage to raising children to old age. Of course, this issue also includes a halachic contribution from our own Rav Ezra, and a glimpse of some of the shul committee's plans for this year, from the Chairman, Mark Shneider. In addition, opening a window to the wider community of our city, we invited the Chairman of the Ma'ale Adumim Religious Council to present a picture of the Council's work.

Taken together, the articles in this issue are testament not only to the writing talent of our members, but also to the vibrancy, heart and soul of our wonderful community. It is a privilege to edit this magazine and, I hope, to help bring us closer together through its pages. So, step up and turn the page. Welcome to Musar Avicha!

David

Payments can be made by the following methods.

Please write "Magazine" in the notes area.

Bank transfer: Bank Leumi (10), Branch 752, Account 394076.

Credit Card: https://nedar.im/7001798.

Bit: 052-865-1591

מרבית הפלא, אתם מחזיקים בידיכם עותק של גיליון 7 (!) של מוסר שמוז.

מה שהתחיל כלא יותר מרעיון שאפתני, הפך תוך שנים ספורות לחלק בלתי נפרד מבית הכנסת, ומרכיב קבוע במחזור הפעילות השנתי של מוסר אביך.

עם זאת, זה לא משהו שאנחנו צריכים לקחת כמובן מאלינו. העבודה שהגיליון הזה הופק היא תוצאה, כמו תמיד, של עבודת צוות אדירה, וקשה מאוד, של כל האנשים המוזכרים בעמוד 3. רק בגלל המחויבות של כל אחד ואחת מהם יכול ה"מוסר שמוז" לצאת לאור בכלל.

למרבה הצער, יש עוד תרומה אחת שכל גיליון מצריך, והיא כספית. להוציא לאור כתב עת שהאיכות החיצונית שלו מתאימה לאיכות המאמרים שאתם שולחים בעקביות, דורש לא רק זמן ומאמץ אלא, לרוע המזל, גם כסף.

בזמנים טובים, אנו מסוגלים למשוך אלינו מספיק פרסום כדי לכסות את העלויות שלנו. למרבה הצער, למרות מאמצים ניכרים מאוד, המפרסמים לא היו כל כך נלהבים בגיליון הזה. כתוצאה מכך, קיבלנו החלטה לעבור מהדגם הקודם, בו הזמנו אתכם לתרום סכום צנוע עבור העותק שלכם, לדגם רשמי יותר של תשלום עבור המגזין.

כפי שתראו, המחיר - 30 שקלים - מופיע על הכריכה.

נא לשים 30 שקלים בקופסה הייעודית המוצבת בלובי בית הכנסת ליד ארגזי המגזינים, או להעביר לבית הכנסת 30 שקלים בכל אחת מהשיטות המפורטות להלן. (כמובן, אם אתם מרגישים שהמגזין שווה אפילו יותר מ-30 שקלים, אתם מוזמנים לתרום יותר!)

בגלל כמות העבודה הכרוכה בכך, קיבלנו החלטה מוקדם יותר השנה לעבור ממחזור חצי שנתי של הוצאה לאור של המגזין, למשהו כמו שמונה או תשעה חודשים. אחד היתרונות של זה הוא שבמקום להופיע תמיד בסביבות פורים וראש השנה, המגזין יהיה כעת, במשך שנתיים או שלוש שנים, חלק מקריאתכם בחגים אחרים, החל מגיליון זה, גיליון חנוכה.

מעניין שמעט מאוד מאמרים בגיליון זה עוסקים במפורש בחנוכה. עם זאת, ישנו מגוון רחב של נושאים המיוצגים בגיליון זה, רציניים וקלילים כאחד. ביחד, הם מהווים פסיפס של הקהילה המופלאה שהיא מוסר אביך. רבים מהמאמרים עוסקים בהיבטים של חיי בית הכנסת, התפילה והפולחן; אחרים מדברים על קהילה שמתאחדת כדי להתמודד עם האתגרים של השלבים השונים במחזור החיים היומיומיים, מנישואים, דרך גידול ילדים ועד זקנה. כמובן, גיליון זה כולל גם שיעור הלכה של הרב עזרא שלנו, והצצה לחלק מתכניות ועד בית הכנסת לשנה זו, מהי"ד, מארק שניידר.

בנוסף, פתחנו חלון לקהילה הרחבה של העיר שלנו: הזמנו את יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים להציג תמונה של עבודת המועצה.

יחד, המאמרים בגיליון זה מעידים לא רק על כשרון הכתיבה של חברינו, אלא גם על הלב והנשמה התוססים של הקהילה המופלאה שלנו.

זו זכות לערוך את המגזין הזה, ולעזור, כך אני מקווה, לקרב את כולנו דרך דפיו.

אז, תתקדמו ותהפכו את הדף.

ברוכים הבאים למוסר אביך

דוד

ניתן לשלם באחת מהדרכים הבאות.

(נא לרשום "מגזין" כהערה.)

העברה בנקאית: לבנק לאומי (01),

סניף 257, חשבון 394076.

כרטיס אשראי:

.8971007/mi.raden//spth

ביט: 052-865-1591

תרומה נדיבה להוצאות פרסום מגזין זה ניתנה על ידי משפחת דוד לזכרו האוהב של אליאס בן הסקל ז"ל נלבע ה' שבט התשפ"א

A generous donation towards the costs of publication of this magazine has been made by the David family in loving memory of Elias David ז"ל

נותני חסות - Sponsors

תודה רבה

לנותני החסות של מהדורה זו, שנדיבותם עזרה לנו לאפשר הפקת מגזין שהקהילה יכולה להתגאות בו.

Many thanks

to the sponsors of this edition, whose generosity helped make it possible to produce a magazine the community can be proud of.

Platinum Sponsors

- אסתר ורון אהרון
לירון ורועי-שמואל אור
ברניס ודוד בראונשטיין
פנינה ונורמן כהן
טובי ומיכאל פומרנץ
אריאן ומרק שניידר
Esther & Ron Aaron
Bernice & David Brownstein
Pnina and Norman Cohen
Liron & Roei-Shmuel Or
Toby & Michael Pomerantz
Ariane & Mark Schneider

Gold Sponsors

- חנה כגן
יעל קוטנר
אתי ושלמה סילברשטיין
Channa Coggan
Yael Kutner
Etti & Steve Silverstein

Silver Sponsors

- חוה דוקס
מרים וברוך מקלר
דבורה עולם
אורית ואשר רבינוביץ
Chava Docks
Miriam & Baruch Mackler
Devorah Olam
Orit & Asher Rabinowitz

אנו מעריכים את תמיכת המפרסמים שלנו, שעזרו שוב לאפשר את הפקת המגזין שהקהילה יכולה להתגאות בו. אנא, במידת האפשר, תמכו בעסקים אלו וקנו אצלם, ותזכירו שראיתם פה את פרסומם.

We appreciate the support of our advertisers, who have once again helped make it possible to produce a magazine the community can feel proud of. Please, where possible, patronize these businesses, and tell them that you saw their advert here.

Advertisement for PTIL TECHELET featuring a menorah graphic and contact information: Moshe Malkinson, Sales and Groups, 054-642-1991.

Advertisement for Mussar Avicha Gmach Kehilati featuring a building graphic and text: Under the auspices of Rav Ezra Friedman, Operating under strict discretion with each circumstance evaluated individually. Contact: ezra0660@gmail.com, 050-200-4432.

מכתב מאת הרב עזרא פרידמן - רב קהילת מוסר אביך
Letter from Rav Ezra Friedman - Rav of Kehilat Musar Avicha

On all eight days of Chanukah during davening as well as Birkat Hamazon, Jews recite the thanksgiving prayer for Chanukah, Al Hanisim (literally 'For the Miracles'). In this special prayer, we relate the historical context of the miracles of Chanukah. We emphasize the wicked religious oppression of the Greeks and the triumph of the Hasmoneans over their enemies. At the end, the prayer mentions the return to the Holy Temple. The climax of this prayer is the author's wonder at the extent of the miracle in that "You (Hashem), in Your abundant mercy, stood by them in their time of distress... You delivered the mighty into the hands of the weak, the many into the hands of the few, defiled people into the hands of the undefiled". The prayer continues with additional expressions of wonder in that Hashem gave "the wicked into the hands of the righteous, the insolent [sinners] into the hands of diligent students of Your Torah".

Rav Baruch Epstein, author of the acclaimed Torah Temima, points out an inconsistency in that part of the prayer. Rav Epstein mentions that 'the mighty into the hands of the weak' as well as 'the many into the hands of the few' express a miraculous victory. Although 'the wicked into the hands of the righteous' seem to be connected, why is that miraculous? The same is true regarding the phrase about 'the insolent into the hands of the diligent'. What is miraculous about the insolent being defeated by those diligent in Torah?

Rav Epstein explains that although it is apparent that when a nation of few triumphs over an army of many it is truly miraculous, the same is true regarding the later part of the prayer. Rav Epstein explains that the nature of being pure or being one who is constantly involved in Torah learning alters a person. This is based on the Rambam who cites the logic behind consuming non-kosher animals. The Rambam claims that these animals exhibit aggressive attributes that can in a spiritual fashion affect those who consume them. Rav Epstein elaborates that the fact that the Hasmoneans, who were righteous, dedicated Torah Jews, won the war is an additional part of the miracle of Chanukah.

This concept is very true in modern times as well. When a Jew is out in the world and part of society, there is an internal conflict, since certain aspects of Western society reject some of the most basic values of Torah Judaism. In order to harness virtues of purity, honesty, and holiness, we as Jews must constantly feel a connection to a place of holiness. We must

maintain a true bond with the spiritual parts of our lives. This theme is true in modern-day Israel as well. No matter what type of occupation a Jew has, he or she must stay connected to our world of spirituality.

Continuing with this theme, my contention is that Musar Avicha has become and continues to be a community of spiritual light for all who enter. We provide different outlets for those of all ages and backgrounds to be able to charge their spiritual batteries and better be able to face the outside world. We make sure everyone feels welcome in our community. It is our duty to continue and advance this effort. All members should persist in making the utmost effort to build a community of trust, love and spiritual growth.

The Musar Shmooze magazine is a perfect example of this. Members of our community express themselves on the subjects that are important to them. My hope is that this magazine not only enlightens the readers, but helps connect both the authors and readers to our community in new ways. Baruch Hashem through our activities, people feel a stronger connection to our tefilah, participating in the amazing Torah classes, as well as becoming more active in our community. If a shul is a comfortable place to be in, members can carry that with them wherever they go.

I would like to take this opportunity to thank all those involved with the magazine, including with design and translation. This amazing publication would not be the same without my dear friend, David Brownstein, who works tirelessly to make every issue a success. I would also like to thank our leadership of the new vaad led by Mark Schneider on the amazing work they are doing. I am indebted to our dedicated gabbaim, Boaz and Michael, for all their hard work. Finally, I'd like to thank our entire community for making Musar Avicha such a special place. May the spiritual lights of Chanukah illuminate our entire year.

Chanukah Sameach

Rav Ezra Friedman

כל שמונת ימי החנוכה במהלך התפילה, כמו גם בברכת המזון, אנו אומרים את תפילת ההודיה של חנוכה, על הניסים. בתפילה מיוחדת זו אנו מספרים על ההקשר ההיסטורי של נסי חנוכה.

אנו מדגישים את הדיכוי הדתי המרושע של היוונים ואת ניצחון החשמונאים על אויביהם. בסוף התפילה, מוזכרת השיבה לבית המקדש. שיאה של תפילה זו הוא הפליאה של המחבר על מידת הנס בכך ש-"אתה (השם), ברחמיך הרבים, עמדת להם בעת צרתם... מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים". התפילה ממשיכה בביטויי פליאה נוספים בכך שה' נתן "רשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך".

הרב ברוך אפשטיין, מחבר חומש 'תורה תמימה' עתירת השבחים, מצביע על חוסר עקביות בחלק הזה של התפילה. הרב אפשטיין מזכיר כי 'גבורים ביד חלשים' וכן 'רבים ביד מעטים' מבטאים ניצחון מופלא. למרות שגם 'רשעים ביד צדיקים' נראה בהחלט קשור לענייננו, מדוע זה מופלא? כך גם לגבי הביטוי על 'זדים ביד עוסקי תורתך'. מה נס בכך שזדים נמסרים ביד עוסקי תורתך?

הרב אפשטיין מסביר, כי למרות שנראה שכאשר אומה של מעטים מנצחת צבא של רבים זה באמת מופלא, זה גם נכון לגבי מה שנאמר בהמשך התפילה, מסביר הרב אפשטיין, שהאופי של להיות טהור או להיות מי שעוסק כל הזמן בלימוד התורה, משנה את האדם. זאת על סמך הרמב"ם שמביא את ההגיון מאחורי אכילת בעלי חיים לא כשרים. הרמב"ם טוען שבעלי חיים אלו מפגינים תכונות תוקפניות, שיכולות להשפיע באופן רוחני על האוכלים אותם. הרב אפשטיין מרחיב כי העובדה שהחשמונאים, שהיו צדיקים ויהודים מסורים לתורה, ניצחו במלחמה, היא חלק נוסף מנס החנוכה.

מושג זה נכון מאוד גם בזמנים המודרניים. כאשר יהודי נמצא בעולם הרחב וחלק מהחברה הכללית, יש כאן קונפליקט פנימי, שכן היבטים מסוימים בחברה המערבית דוחים כמה מהערכים הבסיסיים ביותר של יהדות התורה. כדי לרתום סגולות של טהרה, ישר וקדושה, עלינו, כיהודים, לחוש כל הזמן חיבור למקום של קדושה. עלינו לשמור על קשר אמיתי עם החלקים הרוחניים של חיינו. הנושא הזה נכון גם בישראל של ימינו. לא משנה איזה סוג של עיסוק יש ליהודי, הוא או היא חייבים להישאר מחוברים לעולם הרוחני שלנו.

באותו כיוון, אני מרגיש שקהילת מוסר אביך נהייתה, וממשיכה להיות, קהילה של אור רוחני לכל הנכנסים. אנו מספקים דרכים שונות שדרכן כל הגילאים ובעלי כל רקע, מסוגלים לטעון את הסוללות הרוחניות שלהם ולהיות מסוגלים להתמודד טוב יותר עם העולם החיצוני. אנו דואגים שכולם ירגישו רצויים בקהילה שלנו. מחובתנו להמשיך ולקדם את המאמץ הזה. כל החברים צריכים להתעקש לעשות את מירב המאמצים לבנות קהילה של אמון, אהבה וצמיחה רוחנית.

מגזין 'מוסר שמוח' הוא דוגמה מושלמת לכך. חברי הקהילה שלנו מתבטאים בנושאים החשובים להם. תקוותי היא שהמגזין הזה לא רק מאיר עיניים לקוראים, אלא עוזר לחבר גם את המחברים וגם את הקוראים לקהילה שלנו בדרכים חדשות. ברוך השם באמצעות הפעילות שלנו, אנשים מרגישים חיבור חזק יותר לתפילה שלנו, משתתפים בשיעורי התורה המדהימים, וכמו כן גם הופכים פעילים יותר בקהילה שלנו.

אם בית כנסת הוא מקום נוח לשהות בו, החברים יכולים לשאת את זה איתם לכל מקום שהם הולכים. בהזדמנות זו אני רוצה להודות לכל העוסקים במגזין, כולל בעיצוב ובתרגום.

ההוצאה לאור של הפרסום המדהים הזה לא היתה אותו דבר לולא ידידי היקר, דוד בראונשטיין, שפועל ללא לאות להצלחת כל גיליון. אני גם רוצה להודות להנהגה שלנו של הוועד החדש בראשות מארק שניידר על העבודה המדהימה שהם עושים. אני מודה לגבאים המסורים שלנו, בעז ומיכאל, על כל עבודתם הקשה. לסיום, אני רוצה להודות לכל הקהילה שלנו על שהפכה את מוסר אביך למקום מיוחד כל כך. שהאורות הרוחניים של חנוכה יאירו לנו את כל השנה.

חנוכה שמח!

הרב עזרא פרידמן
רב קהילת "מוסר אביך"

ליסה כהן

פיזיותרפיה MSPT

Lisa Cohen

Physical Therapy Center

מדריס - בטכנולוגיה המתקדמת ביותר
טיפול פיזיותרפיה - מניפולציה של הפאסיה. טיפול קרניו סאקאל.
שיטות מונוליות נוספות שנותנות פתרון ועוזרות לכאבים, חרדות, מתחים, סחרחורות, הלם קרב, שיקום אחרי ניתוחים וטיפול רצפת אגן.
טיפולים לפציעות ספורט - ניסיון בכל סוגי הספורט, כולל רקדנים

Orthotics - Advanced technology (CNC, 3D Printing)
Achieves an exact correction.
Physical Therapy - Fascial Manipulation, CranioSacral
Therapy and a variety of other manual treatments which treats:
pain, panic attacks, stress, PTSD, Dizziness, post surgical recovery, and pelvic floor dysfunctions.
Experience with treating all sports injuries (including dance).

058-535-2166 · 02-5352166
lisalandaucohen@gmail.com

The Rabbi
Yaacov Chiger
and Elyahu
Kassarla abm

The Soup Gemach

Curried Lentil Soup
Potato Leek Soup
Herbed Sweet Potato
Creamy Thai Carrot Soup
Spiced Pumpkin Soup
Moroccan Butternut Soup
Smokey Split Pea soup
Machpud Chicken & Veggies Soup
Mushroom Barley

Made from fresh organic vegetables.
Accepting money donations
Soups are made with seasonal vegetables.

WhatsApp 0584474351 to pickup

Sponsored sponsored by Mimi Faran in memory of her mother Ilene Mae Isaacs כויה בת גולדי

מאת אריאן שניידר
By Ariane Schneider

למצוא אור בזמנים האפלים ביותר

Finding Light in the Darkest of Times

This photo, taken in Kiel, Germany, is significant not only for what appears in the picture, but also for what is written on the back.

The photo was taken by Rachel Posner, wife of Rabbi Akiva Posner, from their lounge room window during Chanukah 1931, as the Nazi party was rising to power. Rabbi Akiva was a Doctor of Philosophy from Halle-Wittenberg University and served as the last Rabbi of the community of Kiel, Germany before the Holocaust.

The photo shows the family chanukiah, ready for lighting on the eighth day of Chanukah, standing almost in defiance of the Nazi flag, that hangs on the building across the street. On the back of the photograph, Rachel Posner pens:

"Death to Judah"
So the flag says -
"Judah will live forever!"
So the light answers.

The Posner family, the Rabbi and his wife, together with their three children, fled Germany in 1933 and made their way to Eretz Yisrael, arriving in 1934. Amongst the possessions that they brought with them was their chanukiah. Today, that chanukiah and the 1931 photograph are displayed at Yad Vashem. The chanukiah remains on permanent display except for the eight days of Chanukah, when Rabbi Posner's descendants take it home to light and, in so doing, fulfill the promise that "Judah will live forever".

On Chanukah 5770 (2009), their great-grandson, Akiva Mansbach, dressed in the uniform of the Israel Defence Forces, lit the Chanukiah, saluted and read out a poem written in Hebrew in a similar vein to that written by Rachel Posner.

Translated it reads:

In 5692 the Menorah is in exile, it stands in the window
Facing up to the party flag that doesn't yet rule.
"Death to Judah!" the song declares out loud -
But Grandma, undespairing, responds in rhyme,
In the flag's own tongue:
"So the flag says", but our candle answers and declares
"Judah will live forever and Jerusalem for all generations."

In 5770 the menorah stands in the window once again
Facing the flag of the ruling state.

The great-grandson, Akiva, named for his great-grandfather,
Salutes through the window and lights the menorah.

Grandmother, give thanks above and say a prayer
That "the Redeemer will come to Zion speedily,"

To find light in the darkest of times.

Chanukah, the festival of light, reminds us of our mission in this world - to serve as an ohr lagoyim - a light unto the nations. We publish the miracle of Chanukah by lighting our candles in public...a little light dispels a lot of darkness. Please God, we should each find our own inner light and let it burn brightly for the world to see. ■

מונה זו, שצולמה בקיל, גרמניה, משמעותית לא רק בגלל מה שמופיע בתמונה, אלא גם בגלל מה שכתוב מאחור.

התמונה צולמה על ידי רחל פוזנר, רעייתו של רבי עקיבא פוזנר, מחלון חדר הטרקלין שלהם בחנוכה 1931, עם עליית המפלגה הנאצית לשלטון. רבי עקיבא היה דוקטור לפילוסופיה מאוניברסיטת האלי-וויטנברג ושימש כרבה האחרון של קהילת קיל שבגרמניה לפני השואה.

בתמונה נראית החנוכייה המשפחתית, מוכנה להדלקה ביום השמיני של חנוכה, עומדת כמעט בניגוד מצמרר לדגל הנאצי, התלוי על הבניין ממול. בגב התצלום כתבה רחל פוזנר בעט: "מוות ליהודה" כך אומר הדגל "יהודה יחיה לנצח" אז האור עונה.

משפחת פוזנר, הרב ורעייתו, יחד עם שלושת ילדיהם, ברחו מגרמניה בשנת 1933 ועשו את דרכם לארץ ישראל. הם הגיעו ב-1934. בין הרכוש שהביאו עמם היתה החנוכייה. כיום מוצגים ב"יד ושם" אותה חנוכייה והתצלום משנת 1931. החנוכייה נשארה בתצוגה קבועה למעט בשמונת ימי החנוכה, כאשר צאצאיו של הרב פוזנר לוקחים אותה הביתה להדליק בה את הנרות שלהם, ובכך מקיימים את ההבטחה ש"יהודה לנצח יחיה".

התמונה וההיסטוריה שלו היוו חלק בלתי נפרד מהסיוור שלי ב"יד ושם". ככל פעם, שחזור האירועים המקיפים את התמונה הזו נתקל בתדהמה אצל צעירים ומבוגרים כאחד. רובם מביעים הערצה למשפחת פוזנר, הקלה על בריחתה מגרמניה הנאצית ושמחה מכך שהחנוכה מאירה עד היום וגם שהדברים הנבואיים של רחל פוזנר התגשמו.

בחנוכה תשס"ט (2009) הדליק נכדם עקיבא מנסבך, לבוש מדי צבא ההגנה לישראל, את החנוכייה, הצדיע והקריא שיר שנכתב בעברית ברוח דומה לזה שכתבה רחל פוזנר.

"בתרצ"ב החנוכה בגולה, בחלון ניצבת
אל מול דגל המפלגה שעדיין לא שלטת.
"יהודה תימוט" אומר ומכריז השיר -
אך סבתא לא נרתעת ובשפתו חוזרת -
"כך אומר הדגל", אך הנר שלנו משיב וקורא
"יהודה לעולם תשב וירושלים לדור ודור"
בתש"ע החנוכה שוב בחלון ניצבת
אל מול הדגל של המדינה שלטת
הנין, עקיבא שעל שם הסב נקרא
בחלון מצדיע ומדליק המנורה
סבתא כמרומים תני תודה ושאי תפילה
שליציון יבוא גואל במהרה!"

למצוא אור בזמנים האפלים ביותר חג החנוכה, חג האור, מזכיר לנו את שליחותנו בעולם הזה - לשמש כאור לגויים. אנו מפרסמים את נס חנוכה בהדלקת נרותינו בפרהסיה... מעט אור מפיג הרבה חושך. בעזרת ה', נמצא כולנו את האור הפנימי שלנו, וניתן לו לבעור באור בהיר, כדי שהעולם יראה. ■

This photo is used with the permission of the Posner family

וידויי של ספר תורה

כפי שנאמר לפרד כסדן
as told to Fred Casden

Confessions of a Torah Scroll

That's the first thing I remember: a young boy standing over me carefully filling in a space. It must have been the final letter, the one that made me 'kosher', as it seems to have been a big deal, with all these people standing around and watching as the boy touched the quill to my surface. Then they gave me this nice coat to wear and some nice ornaments, and I was lifted up and carried around, with happy people singing and dancing. Finally I was taken and given a place to rest inside a cabinet. There patiently waiting for me was an enormous scroll, who explained to me the 'facts of life'. My mentor was old and over his life many of his letters had been replaced. "Just remember one thing," he warned me. "You need to have all your letters, or you'll be of no use to anybody. Then they might send you to the genizah." "What's that?" I wondered.

He was more than happy to let me take over and be the main scroll, the one that was taken out and read every week, which went on for many years. Then less and less. Then not at all. People had gone away and left us two scrolls alone and ignored in our cabinet.

One day, we were taken away; I would be going to a different synagogue. (Whatever happened to my old friend, I never found out.) I thought, at last, I will be used again. But I soon discovered that my new shul had many other scrolls, and they needed me only on special occasions. The rest of the time, I sat in the cabinet, listening to the other scrolls argue amongst themselves who was the most important.

One thing I had figured out: not being used doesn't make any of us scrolls feel wanted or let us stay in tip-top condition. The one thing we all have in common is this fear of losing our letters and becoming 'pasul'. Sometimes a problem can be fixed, but after a while we're of no use to anybody. I'm hoping that's not what happened to my old friend.

And so I sat for many years, trying to stay 'in shape' for the few times a year when I was needed: when the reading required three scrolls, for Kol Nidre, and especially for Simchat Torah. That was the one time when all of us 'kosher' scrolls got to strut our stuff. But that was the day that we all dreaded. All the men would run around and jump up and down with us. We never understood why. Aren't they just supposed to read from us? I guess they didn't realize that all this jumping up and down would make us dizzy. Plus there was always the fear that from the shaking our letters might fall off. And that's what happened to me last year. This guy was bouncing up and down and I could feel some of my letters losing their grip and finally a few of them fell off. Would any of the men notice the missing letters the next time they needed to read from me? Would they say I'm 'pasul', or worse, send me to the dreaded genizah? I wasn't going to say anything. I'll just wait and see. ■

הדבר הראשון שאני זוכר: ילד צעיר שעומד מעלי וממלא רווח אחד בזהירות. זאת ודאי היתה האות האחרונה, זאת שהפכה אותי ל"כשר", שכן נראה שזה היה עניין גדול, כשכל האנשים האלה עומדים מסביב ומתבוננים, כשהילד נוגע בנוצה אל פני השטח הפנים שלי. ואז הם נתנו לי ללבוש את המעיל היפה הזה ומספר תכשיטים יפים. הם הרימו אותי ונשאו אותי, כשהאנשים השמחים שרים ורוקדים. לבסוף לקחו אותי ונתנו לי מקום לנוח בתוך ארון. שם חיכה לי בסבלנות ספר ענק, שהסביר לי את 'עובדות החיים'. המנטור שלי היה זקן ובמהלך חייו הוחלפו לו אותיות רבות. "רק תזכור דבר אחד", הוא הזהיר אותי, "אתה צריך להחזיק את כל האותיות שלך, אחרת לא תועיל לאף אחד. אז אולי ישלחו אותך לגניזה." 'מה זה?', תהיתי. הוא שמח מאד לתת לי להיות במקום הראשון, להיות הספר הראשי, זה שאותו מוציאים וממנו קוראים מדי שבוע, וזה המשיך שנים רבות. ואז פחות ופחות. ואז בכלל לא. אנשים עברו מהמקום והשאירו אותנו, שני הספרים, לבד נשכחים בארון שלנו.

יום אחד, נלקחנו משם; אני הייתי בדרך לבית כנסת אחר. (מה שקרה לחברי הוותיק, מעולם לא גיליתי). חשבתי, שסוף סוף, ישתמשו בי שוב. אבל עד מהרה גיליתי שבבית הכנסת החדש שלי היו עוד הרבה ספרים, והם היו צריכים אותי רק לאירועים מיוחדים. חוץ מאותם אירועים ישבתי בארון, מקשיב לספרים האחרים שמתווכחים ביניהם מי הכי חשוב.

דבר אחד הבנתי: זה שלא משתמשים בנו לא גורם לאף אחד מאיתנו, הספרים, להרגיש מבוקש ולא נותן לנו להישאר כבושר מיטבי. הדבר היחיד שמשותף לכולנו הוא הפחד הזה לאבד את האותיות שלנו ולהפוך לפסולים. לפעמים ניתן לתקן בעיה, אבל לאחר זמן מה, אנחנו לא מועילים לאף אחד. אני מקווה שזה לא מה שקרה לחבר הוותיק שלי.

וכך ישבתי שנים רבות, מנסה להישאר 'כבושר' לכבוד הפעמים הבודדות בשנה שבהן היו צריכים אותי: כשהיה צורך בשלושה ספרים, ל"כל נדרי", ובעיקר בשמחת תורה. זו הייתה הפעם היחידה שבה זכינו כולנו, כל הספרים הכשרים, לעשות רושם. אבל זה היה היום שעבור כולנו היה איום ונורא. כל הגברים היו מתרוצצים וקופצים במקום בזמן שהחזיקו אותנו. אף פעם לא הבנו למה. הם לא אמורים פשוט לקרוא מאיתנו? אני מניח שהם לא הבינו שכל הקפיצות האלו גרמו לנו סחרחורת. בנוסף תמיד היה החשש שמהטלטול, האותיות שלנו עלולות ליפול. וזה מה שקרה לי בשנה שעברה. הבחור הזה קפץ במקום ויכולתי להרגיש כמה מהאותיות שלי מאבדות את אחיזתם ולבסוף כמה מהן נפלו. האם משהו מהגברים יבחין באותיות החסרות בפעם הבאה שהם צריכים לקרוא ממני? האם יגידו שאני פסול, או, גרוע מכך, האם ישלחו אותי לגניזה הנוראה? אני לא מתכוון להגיד כלום. רק אחכה ואראה. ■

It was on a clear winter day in the month of Adar, Adar Bet to be exact, a little over thirty years ago.

It was announced that former Prime Minister Menachem Begin had passed away, and the funeral would be held that day.

I was at home in Ma'ale Adumim, with a fourteen-month-old baby, and heavily pregnant.

I decided to go to Jerusalem to visit my parents.

In those days, the bus reached the city center, and from there I could continue on foot, especially when the weather allowed it.

When we arrived at French Hill, where there was, at that time, a bus-stop, the driver stopped the bus and informed us passengers that we must get off, since he couldn't continue traveling, because of the funeral, whose route began at the Sanhedria cemetery.

At that moment I realized that my planned trip would be much longer.

Challenging, but it was the only option.

With a stroller and the stomach of a woman in her seventh month, I started walking. I entered the Givat Hamivtar neighborhood, and from a distance I noticed a gathering of some sort. A group of men, dressed in fancy evening suits, were waiting, probably for a car that would take them to a certain place.

I remembered that my mother, who in the course of her work had contact with an important family from Geneva, had said that among them it was customary to dress elegantly and in all their finery for a funeral. My mother called it: "A ball gown for a funeral...", not at all the norm with us...

As I approached them, I noticed that they were all men (handsome and thin, it should be noted...) with slanted eyes. The sight intrigued me, but I continued walking.

Later it turned out that they were indeed on their way to Prime Minister Begin's funeral.

We continued walking and reached the Sanhedria cemetery area. We made our way through the great crowd (thanks to the stroller), and I decided to escape the place and not stay there, before they closed the street and I wouldn't be able to continue.

After a long walk we finally arrived at my parents' house.

We started to recover from the long walk, and, on the television, they started broadcasting the funeral.

At that moment, a couple who were good friends of my parents called in, to watch the funeral broadcast with us.

The man was what is called an "ardent fan" of Begin, and the news of his departure made him very sad. He watched the funeral broadcast in tears, and for all of us it was a very powerful experience.

And what about the slant-eyed men in the black suits?

Later it became clear to me that these were members of the Makuya movement, and that was actually the first time I had encountered them. After that I followed them, and their activities, and I really fell in love.

Wonderful people, lovers of Israel, unusually musical, and humane.

They particularly liked Naomi Shemer and her songs, and many of their performances can be found on the web, even though they didn't understand a word of what they sang.

The members of the Makuya are also lovers of Tanach. They study regularly, and each year they focus on a different book. At the end of the year, they always hold a convention to mark the completion of studying the book of Tanach that they studied during that year. There is a particularly moving recording, from about four years ago, of the end of such a convention. Rabbi Benny Lau traveled to Japan and was the guest of honor at the convention. You can copy the link and watch this at:

<https://youtu.be/neK5loKjXic>.

11 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

על מנחם בגין, המקויה וטיוול קצר בירושלים

**MENACHEM BEGIN, THE MAKUYAS
AND A SHORT WALK IN JERUSALEM**

ארכיון עין השופט

תוכלו להעתיק את הקישור ולצפות בזה

<https://youtu.be/neK5loKjXic>.

מאות אנשים ונשים שרים ביחד את הפסוקים משיר השירים: הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנֹת יְרוּשָׁלַם, לפי הלחן שמבצע ישי ריבו. שרים ומתרגשים בדמעות ממש. רובם אנשים מבוגרים, חלקם אולי אותם צעירים שהגיעו לארץ שנים רבות קודם, להלווייתו של ראש הממשלה מנחם בגין בירושלים. ■

Hundreds of men and women sing together the verses from the Song of Songs: "Hishbati etchem, bnot yerushalayim" (I make you pledge, daughters of Jerusalem), to the melody as performed by Yeshai Ribo. They sing it and are moved to tears. Most of them are older people; some of them maybe the same young people who had come to Israel many years before, for the funeral of Prime Minister Menachem Begin in Jerusalem. ■

מאת חגית לימן

By Hagit Leaman

היה ביום חורפי בהיר בחודש אדר, אדר ב', ליתר דיוק, לפני קצת יותר משלושים שנה. הודיעו שראש הממשלה לשעבר, מנחם בגין, נפטר, והלווייתו תתקיים במהלך אותו היום. הייתי אז בבית במעלה אדומים, עם תינוקת בת שנה וחודשיים ובהריון מתקדם.

החלטתי לנסוע לירושלים לבקר את הוריי. באותם ימים, האוטובוס הגיע עד למרכז העיר, ומשם יכולתי להמשיך ברגל, במיוחד כשמזג האוויר אֶפְשָׁר זאת.

כשהגענו לגבעה הצרפתית, שם היתה אז תחנה, הנהג עצר את האוטובוס והודיע לנו, הנוסעים, שעלינו לרדת, כי לא יוכל להמשיך לנסוע, עקב ההלוויה, שמסעה החל בבית העלמין סנהדריה. באותו רגע הבנתי שהטיוול שתכננתי יהיה הרבה יותר ארוך.

מאתגר, אבל זאת היתה האפשרות היחידה. עם עגלה ובטן של חודש שביעי, התחלתי לצעוד. נכנסתי לשכונת גבעת המבט, ומרחוק הבחנתי בהתקהלות כלשהי. קבוצת גברים, לבושים בחליפות ערב מהודרות, מחכים, כנראה לרכב שיבוא להסיע אותם למקום מסוים.

נזכרתי שאמי, שבמסגרת עבודתה היה לה קשר עם משפחת חשובה מז'נבה, סיפרה שאצלם היה נהוג להתלבש להלוויה בהידור ובמיטב המחיצות. אמי קראה לזה: "שמלת נשף להלוויה...", ממש לא מה שמקובל אצלנו...

כשהתקרבתי אליהם, שמתי לב שכולם גברים (נאים ורוזים, יש לציין...) בעלי עיניים מלוכסנות. המראה ריתק אותי, אבל המשכתי בהליכה. יותר מאוחר התברר שפניהם אכן היו מועדות להלוויית ראש הממשלה בגין.

המשכנו ללכת והגענו לאזור בית העלמין סנהדריה. פילסנו את דרכנו בתוך הצפיפות הגדולה (בזכות העגלה), והחלטתי להתרחק מהמקום ולא להישאר שם, לפני שיסגרו את הרחוב ולא תהיה לי אפשרות להמשיך.

לאחר צעדה ארוכה הגענו סוף סוף לבית הוריי. התחלנו להתאושש מההליכה הארוכה, ובטלוויזיה התחילו לשדר את ההלוויה.

באותו זמן הגיעו לביקור זוג חברים טובים של הוריי, לצפות יחד איתנו בשידור ההלוויה.

החבר, הוא מה שנקרא, "אוהד שרוף" של בגין, והבשורה על הסתלקותו טלטלה והעציבה אותו מאוד. הוא צפה בשידור ההלוויה בבכי ודמעות, ולכולנו זאת היתה חוויה מאוד עוצמתית.

ומה עם הגברים המלוכסנים בחליפות השחורות? לימים התברר לי שהיו אלה תנועת המקויה, וזאת בעצם היתה ההיכרות הראשונה שלי איתם.

מאז עקבתי אחריהם, ואחרי הפעילות שלהם, והתאהבתי ממש. אנשים נפלאים, אוהבי ישראל, מוזיקליים במיוחד, ואנושיים. הם אהבו מאוד את נעמי שמר ושיריה, וברשת מופיעים הרבה ביצועים שלהם, אפילו שלא הבינו מילה ממה ששרו.

חברי המקויה הם גם אוהבי תנ"ך. הם לומדים באופן קבוע, וכל שנה מתמקדים בספר אחר. בסוף השנה יש להם תמיד כנס לציון סיום הלימוד של ספר התנ"ך שאותו למדו במשך השנה.

יש הקלטה מרגשת במיוחד, מלפני כ-ארבע שנים, מסיום טקס כזה. הרב בני לאו נסע ליפן והיה אורח הכבוד של הכנס.

Paint your house
with
Claude Bauer

Over 25 years' experience

050-8753-507
02-5354-704

סומלץ נידרג

סופר-זול המעלה
(גולן)

מינימרקט קהילתי
ברחוב הקרן
באחוה גולן

ממשיכים עם חקלאות יהודית

02-535-2061

היית היית להיות שם YOU HAD TO BE THERE

This past Rosh Hashana, needing to stay close to home, I found myself davening shacharit at the Sephardi shul down the street. Looking down from the ezrat nashim, I watched and pondered as we davened Az Yashir together.

There we were. A few handfuls of Sephardim and very Ashkenazi me, praising God for splitting the sea and allowing us to escape the Egyptians. Over three thousand years have passed since that miracle and, despite the different communities, traditions and customs amongst our people, all groups still recall this salvation daily. This connection reminded me of those special friendships that are so powerful that they last a lifetime. The friends that you come back to and it feels like home...What did you go through with them? High school? Army? What about the exceptionally close relationships we ideally share with our parents, spouses and siblings?

Profound life experiences create deep emotional connections between those who share them. At times, we've all heard, "You had to be there to understand". Those who go through challenging times with us are always going to be the ones who "get it". We've all read of total strangers who were randomly together for a few life-changing moments (natural disasters, terror attacks etc.) and emerged as lifelong friends.

Religions in general, despite unifying their followers through common values, fall short of creating these everlasting bonds. This is because the glue needed to forge lifelong and even eternal bonds does not come from shared beliefs alone.

If we look at some of the major world religions, we can understand more. Buddhism and Hinduism claim revelation to selected special people. Christianity and Islam claim revelation to one leader who then taught the people. All these religions make their followers into bystanders. Bystanders don't connect deeply with each other, but participants do.

It is recognized that Judaism is the only religion to teach of a revelation from God directly to all the people, not just to one prophet or holy person. Additionally, we understand that at the revelation at Har Sinai even the not-yet-born and future converts were present to hear the word of God. No Jew missed out.

Hashem took it even further. Not only did He ensure that each of us felt that we have an individual relationship with Him but He made sure that we forged an everlasting bond with each other too.

Each holiday, each biblical event, each time we thank God for saving us, reminds us that we have been in this together since the dawn of our people. As we read the parshiot in Sefer Bereshit detailing our ancestry, we learn from where we came, both physically and spiritually...like cousins sitting in the living room listening to stories from their grandparents. Only the Jewish people have a true collective history and this serves as a permanent glue between us which is far stronger than just common religious beliefs alone.

While sitting in that Sephardi shul showing appreciation for our national salvation at Yam Suf, I marvelled at the way that such a prayer reminds us that despite the superficial differences which evolved between us, we are eternally bonded to each other by our common life-changing experiences that you couldn't possibly understand... unless you were there. ■

מאת מרים מקלר
By Miriam Mackler

ראש השנה האחרון, הייתי צריכה להישאר קרובה לבית, ולכן מצאתי את עצמי מתפללת שחרית בבית הכנסת הספרדי בהמשך הרחוב. כשהסתכלתי למטה מעזרת הנשים, התבוננתי והרהרתי בעודנו קוראים ביחד את "שירת הים".

שם היינו. מספר מועט של ספרדים ואני, המאוד אשכנזייה, מהללים את ה' על שקרע את הים ואפשר לנו לברוח מהמצרים. למעלה משלושת אלפים שנה חלפו מאז אותו נס, ולמרות מגוון הקהילות, המסורות והמנהגים השונים בקרב עמנו, כל הקבוצות עדיין זוכרות את הישועה הזאת מדי יום. החיבור הזה הזכיר לי את החברויות המיוחדות האלה שהן כל כך חזקות שהן נמשכות כל החיים. החברים שאנו חוזרים אליהם זה מרגיש כמו בבית...מה עברנו איתם? בית ספר תיכון? צבא? מה לגבי מערכות היחסים הקרובות במיוחד שאותן אנו חולקים (במצב אידיאלי) עם הורינו, בן או בת הזוג והאחים שלנו?

חוויות חיים עמוקות יוצרות קשרים רגשיים עמוקים בין השותפים להן. לפעמים, כולנו שמענו, "היית צריך להיות שם כדי להבין". אלה שעוברים איתנו זמנים מאתגרים תמיד יהיו אלה ש"מבינים את זה". כולנו קראנו על זרים מוחלטים שהיו יחד באקראי לכמה רגעים ששינו את חייהם (אסונות טבע, פיגועי טרור וכד') והתגלו כחברים לכל החיים.

דתות באופן כללי, למרות שחסידיהן מאוחדים באמצעות ערכים משותפים, לא מצליחות ליצור את הקשרים הנצחיים הללו. הסיבה לכך היא שהדבק הדרוש ליצירת קשרים לכל החיים ואפילו לנצח אינו תוצאה של אמונות משותפות בלבד. אם נסתכל על כמה מהדתות הגדולות בעולם, נוכל להבין יותר. הבודהיזם וההינדואיזם טוענים להתגלות אל אנשים מיוחדים נבחרים. הנצרות והאסלאם טוענים להתגלות של מנהיג אחד שלימד אז את כל העמק. כל הדתות הללו הופכות את חסידיהן לצופים מהצד. צופים מהצד לא מתחברים עמוק זה לזה, אבל משתתפים כן.

ידוע שהיהדות היא הדת היחידה המלמדת על התגלות ה' ישירות לכל העם, לא רק לנביא או לקדוש אחד. בנוסף, אנו מבינים כי בהתגלות בהר סיני אפילו מי שטרם נולדו והמתגיירים לעתיד היו נוכחים לשמוע את דבר ה'. אף יהודי לא החמיץ את האירוע.

ה' לקח את זה אפילו רחוק יותר. לא רק שהוא הבטיח שכל אחד מאיתנו ירגיש שיש לנו מערכת יחסים אינדיבידואלית אתו, אלא הוא דאג שנתחשל לקשר נצחי גם זה עם זה.

כל חג, כל אירוע תנ"כי, כל פעם שאנו מודים לה' שהציל אותנו, מזכירים לנו שאנחנו נמצאים בזה ביחד משחר עמנו. כשאנו קוראים את הפרשיות בספר בראשית המפרטות את מוצאנו, אנו למדים מהיכן הגענו, הן מבחינה פיזית והן מבחינה רוחנית... כמו בני דודים היושבים בסלון ומאזינים לסיפורים של סבא וסבתא. רק לעם היהודי יש היסטוריה משותפת אמיתית וזה משמש כדבק מתמיד בינינו, שהוא הרבה יותר חזק מאשר רק אמונות דתיות משותפות בלבד.

בזמן שישבתי באותו בית כנסת ספרדי והפגנתי הערכה לישועתנו הלאומית בים סוף, התפלאתי מהדרך שבה תפילה כזו מזכירה לנו שלמרות ההבדלים השטחיים שהתפתחו בינינו, אנו קשורים זה לזה לנצח על ידי חוויותינו המשותפות והמשנות חיים, חוויות שלא יכולת להבין... אלא אם כן היית שם. ■

A version of this story is documented in "Monsey, Kiryat Sefer and Beyond" by Zev Roth

A few years back, on leaving shul one erev Shabbat, Dan passed a dishevelled looking young man. Greeting him, he said: "Shabbat Shalom. Would you like to eat at my house this evening?" "Yes, please," replied the young man.

Dan introduced himself. The young man mumbled a response and Dan thought he heard "Mochi". At the Shabbat table Dan noticed his guest leafing through a birkon. "Is there a particular song you want to sing?" The guest's face lit up. "I really liked what we sang in shul tonight. Something 'dodi'"

"If that's what he wants," Dan thought, "what's the harm?" Aloud he said, "You mean Lecha Dodi. I'll get a siddur." After the soup, Dan asked, "Which song now?" The guest looked embarrassed, "I'd really like Lecha Dodi again." Dan was not surprised when after the chicken, the young man said, "Lecha Dodi, please. I just really like that one," he continued. "Just something about it; again, please." Later on, Dan asked his guest, "Where are you from?" The boy replied softly, "Ramallah."

Dan thought he heard 'Ramleh'. "Oh? I have a cousin there on Herzl Street."

The young man muttered, "There are no Jews in Ramallah."

Dan gasped. Did he just eat a Shabbat meal with an Arab? "Sorry. I didn't catch your name before."

Nervously, the boy blurted out "Machmud Ibn-esh-Sharif. I was born and live in Ramallah. I was taught to hate Jews. But I had my doubts. I used to sit and wonder: Weren't Jews people, too? Didn't they have the right to live the same as us? I decided to run away and live with the Jews, until I could find out what they were really like. My mother caught me in the middle of packing. I told her that I wanted to live with the Jews and even convert. I thought she would be angry, but she whispered gently, 'You don't have to convert. You are a Jew.' "In Judaism,' she told me, 'the religion goes according to the mother. I'm Jewish, so that means you're Jewish. I made a mistake by marrying an Arab man. In you, my mistake will be redeemed.'

"I was in a state of complete shock. She handed me my birth certificate and her old Israeli ID card, so I could prove I was a Jew. She said, 'Take this too. It is an old photograph which was taken when my grandparents went visiting the grave of some great ancestor of ours.'"

Dan asked, "Do you have the photo here?" The boy reached into his back pocket and pulled out an old, tattered envelope.

When Dan gingerly removed the photograph and read the gravestone inscription, he nearly fainted. This clearly was a grave in the old cemetery in Tzfat, and the inscription identified it as the grave of the great kabbalist and tzaddik Rabbi Shlomo Alkabetz.

Dan excitedly explained to Machmud who his ancestor was. "He was a friend of the Arizal, a great Torah scholar, a tzaddik, a mystic. And, Machmud, your ancestor wrote that song we have been singing all night: Lecha Dodi!"

This time it was Machmud's turn to be struck speechless. Dan simply hugged him and said, "Welcome home, Machmud." ■

מאת נורמן כהן
By Norman Cohen

גרסה של סיפור זה מופיעה ב"מונסי, קרית ספר והלאה" מאת זאב רוט.

לפני כמה שנים, עם יציאתו מבית הכנסת בערב שבת אחד, עבר על פניו של דן בחור מעורפל למראה.

דן בירך אותו ואמר: "שבת שלום. האם תרצה להצטרף אלי לסעודת שבת?" "כן, בבקשה", ענה הצעיר.

דן הציג את עצמו. הצעיר מלמל תגובה ודן חשב ששמע "מוחי". ליד שולחן השבת הבחין דן באורחו מדפדף בברכון. "יש זמירה מסוימת שאתה רוצה לשיר?"

פניו של האורח אורו. "אהבתי מאוד את מה ששרנו הערב בבית הכנסת. משהו 'דודי'" "אם זה מה שהוא רוצה", דן חשב, "מה רע?" בקול הוא אמר, "אתה מתכוון ל-לכה דודי. אני אביא סידור."

אחרי המרק, דן שאל, "איזה שיר עכשיו?" האורח נראה נבוך, "הייתי מאוד רוצה את 'לכה דודי' שוב."

דן לא הופתע כשאחרי העוף אמר הצעיר, "לכה דודי, בבקשה. אני פשוט מאוד אוהב את זה", הוא המשיך. "יש פשוט משהו מיוחד בזה; שוב בבקשה."

מאוחר יותר שאל דן את אורחו, "מאיפה אתה?" הנער ענה בשקט, "רמאללה".

דן חשב ששמע 'רמלה'. "אה? יש לי בן דוד שם ברחוב הרצל?" הצעיר מלמל "אין יהודים ברמאללה".

דן החל לנשום בחזקה. האם הרגע אכל סעודת שבת עם ערבי? "מצטער. לא קלטתי את שמך לפני כן."

פלט הנער בחשש מה "מחמוד אבן-אש-שריף. נולדתי ואני גר ברמאללה. לימדו אותי לשנוא יהודים. אבל היו לי ספקות. הייתי יושב ותוהה: גם יהודים בני אדם, לא כן? יש להם הזכות לחיות כמונו, לא כן? החלטתי לברוח ולגור בין היהודים, עד שאוכל לגלות איך הם באמת. אמא שלי תפסה אותי באמצע האריזה. אמרתי לה שאני רוצה לגור בין היהודים ואפילו להתגייר. חשבתי שהיא תכעס, אבל היא לחשה בעדינות, 'אתה לא חייב להתגייר. אתה יהודי'."

"ביהדות, היא אמרה לי, 'הדת הולכת לפי האמא. אני יהודייה, אז זה אמר שאתה יהודי. עשיתי טעות כשהתחנתי עם גבר ערבי. כך תיאל טעות'."

"הייתי במצב של הלם מוחלט. היא נתנה לי את תעודת הלידה שלי ואת תעודת הזהות הישראלית הישנה שלה, כדי שאוכל להוכיח שאני יהודי. היא אמרה, 'קח גם את זה. זה צילום ישן שצולם כשסבא וסבתא שלי הלכו לבקר את הקבר של איזה אב קדמון גדול שלנו'."

דן שאל, "יש לך את הצילום כאן?" הנער הושיט יד לכיסו האחורי ושלף מעטפה ישנה ומרופטת.

כשדן הסיר בזהירות את התצלום וקרא את כתובת המצבה, הוא כמעט התעלף. ברור שזה היה קבר בבית העלמין הישן בצפת, והכתובת זיהתה אותו כקבר המקובל והצדיק הגדול רבי שלמה אלקבץ.

דן הסביר בהתרגשות למחמוד מי אביו הקדמון. "הוא היה חבר של הארי ז'ל, גדול בתורה, צדיק, מיסטיקן. ומחמוד, אביך הקדמון כתב את הזמירה הזאת ששרנו כל הלילה: לכה דודי!"

הפעם היה זה תורו של מחמוד להיות בהלם וללא מילים. דן פשוט חיבק אותו ואמר, "ברוך הבא הביתה, מחמוד." ■

ד"ר מרק שניידר
Chairman's Report by Mark Schneider

WHAT'S HAPPENING IN THE COMMUNITY?

Dear Members and Friends of Musar Avicha, There is a lot to look forward to at Musar Avicha over the coming months!
The start of the winter at Musar Avicha was highlighted by our uniting with Jews around the world to take part in the global Shabbat Project, as we welcomed our neighbours to join with us in a unique musical Kabbalat Shabbat. The function was a huge success, with over 160 people dancing and singing as we celebrated Shabbat together.
Our participation in the Shabbat Project reached a second climax with a magical Melaveh Malka attended by over 70 ladies coming together for a musical show (thank you to Reut Waldman!), emotional aliya stories and challah-baking.
Only a week earlier, we had gathered together for our snooker and bowling competition which was great fun.
And that was just the beginning of the new year!
Looking ahead, we want to continue to inspire our community and those around us, with more exciting functions and activities.

We have moved to a monthly cycle of regular events after mussaf on Shabbat, highlighted by a kiddush each Shabbat Mevarchim. The week after Shabbat Mevarchim (the first week of the month) we will have parallel English and Hebrew shiurim after mussaf - the English one focused on a deep textual analysis of the parsha. The next week will see the Musar Shmooze Uncensored Q&A session with Rav Ezra, accompanied by light refreshments, while the week after that will once again have parallel English and Hebrew shiurim.
The monthly Shabbat Mevarchim kiddush is the ideal opportunity to mark your family events: yahrzeits and birthdays, aliya and bar mitzvah or wedding anniversaries, even a family member receiving their driver's licence, enlisting in the army or starting Sherut Leumi. For as little as 50 shekels (or more!) you can be recognised as a kiddush sponsor and have the opportunity to say a few words at the

באולינג

kiddush to mark the occasion.
In addition, the regular shiur program will continue, including Rav Ezra's Mishna shiur before shacharit on Shabbat morning and Smichat Chaver (both in English).

The vaad has established a series of sub-committees covering the full gamut of shul activities from Events to Chessed, from Renovation to Tefilot and including Children, Youth and Adult Education, as well as the wider Community Beyond Musar Avicha. These sub-committees are already active, but there are many opportunities for people to join or otherwise assist these committees.

Plans for the year include a new youth tefilla, continued growth in the children's tefilla, women's Kabbalat Shabbat and more.

I would like to thank each and every person that is part of our wonderful community for playing their particular part in making Musar Avicha the special place that it is.

That said, I would like to single out a few particular individuals for special thanks:

- Rav Ezra, our indefatigable and energetic leader;
- Channa Coggan, the most conscientious of bookkeepers;
- Michael Zuriel, our hard-working cleaner;
- Our gabbaim, Michael Pomerantz and Boaz Leaman;
- David Brownstein, talented editor of this publication and manager of the Mishloach Manot initiative;
- Aviva Cohen, designer of the Musar Shmooze and of all of the Musar Avicha posters and publications;
- David Goodman, Musar Shmooze Advertising Manager;
- Daniella Gleiberman, who manages our email communications;
- Rivka Tibber, the Vaad spokesperson;
- All those that have given shiurim, led tefillot or leined over the year, especially during the Yamim Noraim;
- Members of vaad sub-committees;
- Members of the Audit Committee (Vaad Bikoret);
- Those who have helped with kiddushim and other functions;
- and (last, but by no means least):
- Members of the Vaad (for 5782 and 5783) - official and unofficial.

A BIG THANK YOU TO YOU ALL!

Melaveh Malka

Kabbalat Shabbat Olami

מה קורה בקהילה?

חברים וידידים יקרים של מוסר אביך, יש הרבה למה לצפות ב"מוסר אביך" במהלך החודשים הקרובים!

תחילת החורף במוסר אביך הודגשה בהתאחדותנו עם יהודים ברחבי העולם לקחת חלק בפריקט השבת העולמית, כאשר הזמנו את שכנינו להצטרף אלינו לקבלת שבת מוסיקלית ייחודית. האירוע נחל הצלחה עצומה, עם למעלה מ-160 איש שרקדו ושרו כשהגגנו את השבת ביחד.

השתתפותנו בשבת העולמית הגיעה לשיא שני עם ערב מלווה מלכה קסום, שבו נכחו למעלה מ-70 נשים, שהתכנסו למופע מוזיקלי (תודה לרעות ולדמן!), לסיפורי עלייה מרגשים ולאפיית חלות.

רק שבוע קודם לכן, התכנסנו יחד לתחרויות הסנוקר והבאולינג שלנו, שהיו כיף גדול.

וזו הייתה רק תחילת השנה החדשה!

במבט קדימה, אנחנו רוצים להמשיך לעורר השראה בקהילה שלנו ובסובבים אותנו, עם עוד פעילויות ואירועים מרגשים.

עברנו למתכונת חדשה של אירועים קבועים כל חודש לאחר מוסף בשבת, שהאירוע הבולט בהם הוא קידוש בכל שבת מברכים. בשבוע שאחרי שבת מברכים (השבוע הראשון של החודש) יהיו לנו שיעורים מקבילים באנגלית ובעברית אחרי מוסף - השיעור באנגלית יתמקד בניית תוכן טקסטואלי עמוק של הפרשה. בשבוע שאחרי יתקיים מפגש השאלות והתשובות של מוסר שמוז ללא גבולות עם הרב עזרא, בליווי כיבוד קל, בעוד שבשבוע שלאחר מכן שוב יתקיימו שיעורים מקבילים באנגלית ובעברית.

הקידוש החודשי של שבת מברכים הוא הזדמנות אידיאלית לציין אירועים משפחתיים שלכם: ימי זיכרון, ימי הולדת, בר מצווה או בת מצווה, יום נישואין, או אפילו קבלת רישיון נהיגה או גיוס לצבא או התחלת שרות לאומי. בסכום צנוע של 50 ש"ח (או יותר!) תוכלו להיות נותני חסות לקידוש, ולזכות לומר כמה מילים בקידוש לציון המאורע.

כמו כן, תימשך תכנית השיעורים הרגילה, הכוללת את שיעור המשנה של הרב עזרא לפני שחרית בשבת בבוקר וסמיכת חבר (שניהם באנגלית).

הוועד הקים שורה של ועדות משנה למגוון פעילויות ביה"כ, החל מאירועים ועד לחסד, משיפוץ ועד תפילות, כולל חינוך ילדים, נוער ומבוגרים, וכן הקהילה הרחבה מעבר ל"מוסר אביך". ועדות המשנה האלה כבר פעילות, אבל יש הזדמנויות רבות לאנשים להצטרף או לסייע בדרך אחרת לוועדות האלה. תוכניות השנה כוללות תפילות נוער חדשה, המשך צמיחת תפילת הילדים, קבלת שבת לנשים ועוד.

אני רוצה להודות לכל אחד ואחת מחברי הקהילה הנפלאה שלנו על שמילאו את חלקם ביצירת "מוסר אביך" כמקום המיוחד שהוא.

עם זאת, אני רוצה להודות לכמה אנשים באופן מיוחד:

הרב עזרא, המנהיג הבלתי נלאה והנמרץ שלנו;

חנה כגן, מנהלת החשבונות המצפונת ביותר;

מיכאל צוריאל, המנקה החרוץ שלנו;

הגבאים שלנו, מיכאל פומרנץ ובעז לימן;

דוד בראונשטיין, העורך המוכשר של מגזין זה, ומנהל יחמת משלוח מנות;

אביבה כהן, מעצבת "מוסר שמוז" וכל הכוחות הפרסומיים של "מוסר אביך";

דוד גודמן, מנהל פרסום "מוסר שמוז";

דניאלה גליברמן, מנהלת מערכת הדוא"ל שלנו;

רבקה טיבר, דוברת הוועד;

כל אלה שהעבירו שיעורים, הובילו תפילות או קראו בתורה במהלך השנה, במיוחד בימים הנוראים;

חברי ועדות המשנה של הוועד;

חברי ועדת הביקורת;

מי שעזרו בקידושים ובתפקידים אחרים;

ואחרונים אחרונים חביבים;

חברי הוועד (לשנת תשפ"ב ותשפ"ג) - רשמיים ולא רשמיים.

תודה ענקית לכולכם!

מאת מרה גולדבלט
By Mara Goldblatt

חברה קדישא סיפורו של אדם מבפנים

ייל ואני התחתנו בירושלים בשנת 1998 ובשנת 2000 נסענו עם משפחתנו הגדולה לשיקגו לשנה. ב-12 (!) השנים שהיינו שם, התחברנו חזק לקהילה היהודית המשגשגת של שיקגו, שיש לה תוכניות רבות התומכות במעגל החיים השלם - משיעורי חתונה לכלה וכיתות נפרדות להכנה ללידה, ועד מלגות ללימודים ולמחנות קיץ. ההנחה היא שמשפחות אמורות להביא ילדים לעולם ולא להגביל את גודל המשפחה שלהן בגלל דאגות לגבי עלות חינוך עתידי. ואכן, קייטנת לינה בקיץ לא פחות חשובה מבית ספר יהודי, והקהילה תומכת במאה אחוז ברעיון שכל ילד זכאי לחוויה הזאת. יש עוד כל כך הרבה, אבל אתם מבינים את הרעיון. המעגל נסגר בחברה קדישא משגשגת, בה מרבית המשתתפים מתנדבים בזמנם החופשי, בכל דרך שהם מוצאים נוחה ומרוממת.

אני רוצה לחלוק אתכם את החוויה הבאה. כמה שנים לאחר הגעתנו נודע לי על יותר ויותר מבני דורנו (בשנות השלושים לחייהם) שהיו שותפים ב"חברה קדישא". חלקם עסקו בטרה - בהכנת הנפטרים לקבורה. היו שעסקו בשמירה; הלכה ידועה שאין להשאיר גופה לבד מרגע הפטירה ועד לקבורה. חלקם התקשרו כדי לארגן מתנדבים; יש צורך בשלושה אנשים בכל טרה, ולמצוא אנשים, מקום זמן במהירות וביעילות יכול להיות סיוט מבחינה לוגיסטית.

אחת מארבע מייסדות הארגון, עשרות שנים לפני כן, ענתה לפנייתי הראשונית. אחרי שיחה ארוכה היא אמרה שיתקשרו וזמינו אותי לצפות בטרה, כצעד ראשון. אני זוכרת את שיחת הטלפון. זה תמיד ברגע האחרון, והם צריכים את תשובה במהירות. אמרתי שאברר אם אוכל לבוא ושאחזור אליה מיד. דיברתי עם אייל לראות אם מתאים שאצא בשעה 19:00: זה אומר שהוא צריך לחזור מוקדם הביתה כדי שנוכל לעשות החלפת משמרות על הילדים. הערב ההוא הטביע בי חותם כל ימחיה. בית ההלוויות, חדר העבודה, הנשים הרגועות והרציניות, הנפטרת עצמה, הבגדים הלבנים, שקית האדמה הקטנה מארץ ישראל שהונחה בארון, בקשת הסליחה מהנפטרת לפני סגירת ארון העץ הפשוט...

יש שצופות כמה פעמים לפני שהן עוזרות. יש שמוכנות לקחת תפקיד פעיל באופן מיידי. יש שבוחרות לעזור בתפקיד אחר לגמרי. המוות משפיע על כל אדם באופן ייחודי. ב"ה, אייל ואני שייחקנו בהחלפת משמרות במשך כשש שנים. שנינו השתתפנו בטרה כשיכולנו, כמיטב יכולתנו.

פעם בשנה, מתכנסים כל המתנדבים לסעודת ערב חגיגית של החברה קדישא, כדי לראות את התמונה הגדולה ולהעריך כמה אדם אחד יכול להיות חשוב לקהילה. זה ערב עצמתי מאוד.

נקפוץ שנים קדימה עם חזרתנו ארצה. היינו עדים לפתיחת בית הקברות במישור אדומים. רשמתי את שמותינו לזמן שתיפתח חברה קדישא. אבל זה לא קרה.

כיום, מעלה אדומים משתמשת בשירותי "חברה קדישא" בירושלים עבור הקהילה שלנו. אולי הגיע הזמן להקים חברה קדישא משלנו, תוך שימוש בקהילה העצומה והמגוונת שלנו, בהתנדבות.

זה לא באמת המקום לפרט דברים. זה דיון מתמשך, כפי שאני לומדת על ידי שיחות עם רבים שנמצאים כאן במעלה אדומים במשך עשרות שנים. יש רשימה הולכת וגדלה של מי שרוצים לשמוע ולעשות יותר.

אנא היו בקשר. ■

"AND IT SEEMED TO ME THAT THE LAND I WALKED ON AND THE STREETS I WALKED THROUGH AND THE WHOLE WORLD ARE NOTHING BUT AN ANTECHAMBER TO THIS HOUSE."
(SHAI AGNON)

What is the secret of a successful relationship? What is the power of renewal in a modern world that sanctifies the new and the upgraded to 2.0 at least? About a decade ago, we received a surprising phone call from the Tzohar organization, and we were asked to join a training scheme for a new program of guidance for couples preparing for marriage, and to become instructors in the program. After a brief deliberation we answered in the affirmative. And so, for about a year, a babysitter showed up every Monday evening to look after two little ones and we traveled to Jerusalem, and in a unique atmosphere we sat down to study. And if it takes a whole village to raise a child, then it became clear to us that to train instructors for couples takes an entire city: Rabbi Knohl (of blessed memory) and Dr. Tova Ganzel (may she live long) led the halachic part. And they were joined by a host of rabbis and rabbaniot, lecturers and therapists who enriched our spiritual and marital world and opened new and fascinating horizons for us.

We touched on the sources for the Halacha and how it developed from Torah law to the present day. About the power of Hazal (the Sages) and about Rabbi Zira who insisted that the stringency that was ultimately named after him was not his handiwork (after all, "the daughters of Israel behaved"), about counseling and the koach d'hitra (a Talmudic principle that favours a lenient approach in disputed cases). And we also tried to look inside ourselves: what is the meaning of closeness and contact for us, and what significance is hidden within distance and avoidance? And when the training drew close to its conclusion, a debate began: how do we accompany a couple weighed down by the plethora of wedding preparations (and while we're very busy with our own lives) and help them to breathe in the essence of the moment, to dwell on the meaning of the canopy, to succeed in lingering in a place where they touch the core of existence and the eternal secret of the people of Israel? And at the end of that wonderful year, the training sessions themselves began. We were worried: How will it turn out? Will there be a connection that enables joint growth? And how do we guide you halachically when neither of us is a rabbi? Little by little, delightful young couples arrived at our door, very excited and mostly also anxious and undecided. And we soon discovered that the concerns that accompany a young couple before marriage are many more than those of two 'green' instructors approaching their first training session, and we allowed ourselves to simply relax and take part in the journey.

And on this journey we met a lot of couples and were privileged to take a small part in their journey to setting up a binyan adei ad, an everlasting building. We were amazed by the joy and excitement; the

חיוכים "טובים השניים" *le* ארזון 'צהר'

The "Tovim Hashnayim" (Two is Better) Project of the Tzohar Organization

"יצאתי אל משוש חתן וכלה וראיתי כי הם שוזרים תקווה עדינה ביקשתי: יוצר האדם עשה שיהיה פְּנִיָּם בְּנִין עַד־ עַד" כך כותבת זלדה. וכך ביקשנו גם אנו כל פעם מחדש. ועד היום, את חלקם של הזוגות אנו לעיתים פוגשים בהזדמנויות שונות (כהתאם ל"חוק הדתיים השלובים" הידוע) במפגש חטוף בגן סאקר, בחתונה של מכרים משותפים, או עם עגלה בסופרמרקט. ותמיד מתרגשים: הרי זכינו לסייע בשזירת אותה תקווה עדינה. גם אנחנו חלק מהבניין! ■

תהא הכתבה לע"נ הרב אלישיב קנוהל זצ"ל, ממיסדי המיזם וממובילי תחום הנישואין בצהר. יהי זכרו ברוך.

training sessions presented us with high moments alongside complex dilemmas. And every time we asked ourselves (and them): What do they need? Knowledge or space for thinking? Shall we sit and talk or shall we shut up and listen?

In one of the training sessions, a pleasant chemistry and an interesting conversation were created; one of the topics concerned gaps in formal education and areas of interest. And here, two days before the wedding, the bride phones up, crying bitterly and bemoaning the issue of differences: "How can I get married like this when my heart is broken?" she asks. And we listen breathlessly - in two days the chupa will be erected. What should we do?

As usual in such cases, we called Rabbi Knohl of blessed memory. The rabbi listened calmly as usual, asked questions and got to the bottom of things and then gave us one of the most important instructions we received: while we felt (through the phone!) his pleasant smile and his kind eyes shining on us - and look! We've already calmed down a little... and he laughed his pleasant laugh and said the obvious: "And surely these gaps existed even before, when she decided to get married."

And we realized that anxieties and fears do indeed motivate us all at different times. However, our choices, as Rabbi Knohl taught us, are stronger than they are! It was also a reminder for us of the comforting power of a smile, of the kind eyes that heal and restore balance no less than a thousand explanations or rebukes.

"I went out to see the joy of a bride and groom. And I saw them weaving a delicate hope.... I asked: 'Creator of humanity... let their building be everlasting'" writes Zelda. And that is what we also asked for each time anew. To this day, we sometimes meet some of the couples on different occasions (in accordance with the well-known law of how small the Jewish world is) in a snatched encounter in Gan Sacher, at a wedding of mutual acquaintances, or with a cart in the supermarket. And we are always excited: after all, we were privileged to help weave that delicate hope. We are also part of the building! ■

May this article be l'ilu'i nishmat (for the elevation of the soul of) Rabbi Elyashiv Knohl of blessed memory, one of the founders of the project and one of the leaders in the field of marriage in Tzohar. May his memory be for a blessing.

מאת אריאל לוי
By Ariel Levy

"ונדמה היה לי שהארץ שהלכתי עליה והרחובות שעברתי בהם וכל העולם כולו אינם אלא פרוזדור לבית זה." (ש"י עגנון)

מאת מארק לימן
By Mark Leaman

אני והחברה שלי

נו לי לספר לכם על מסכות הפנים שלי. כשהקורונה פרצה לפני שנתיים, קניתי מסכות בכל מיני צבעים כדי שיתאימו לכיפות שלי (ובשבת אני מתאים גם את הגרביים שלי). זה הגיע לכדי מצב שאמרת ד', אז החלפתי את המסכות לתכלת הרגילה, ובשבת - ללבנה.

כך, לפחות, עד שהרופאה שלי אמרה לי שהמסכות הרגילות לא מספיק טובות בשבילי, שאני צריך כאלה עם אטימה טובה יותר. אז בחול המועד פסח האחרון נסענו לסונוביה בתל אביב לקנות מסכה יעילה יותר. ואז יומיים לאחר מכן ביטלה הממשלה את הדרישה לעטות מסכה בציבור.

רוח האנשים חגגו, אבל אני לא: המסכה שלי ואני חברים טובים. באוטובוס, בבית הכנסת, בעבודה, אני עדיין עוטה את החבר שלי. כמה אנשים העירו לי, כולל הרב, "מתי אתה מוריד על זה?" אחרים, במיוחד בבית הכנסת, בוהים בי, ודאי תוהים למה אני עדיין עם המסכה שלי.

התשובה הפשוטה היא שהקורונה עדיין שם בחוץ. התשובה המדויקת היא שלפני כשבוע שנים חליתי ב-CLL (לוקמיה לימפטית כרונית). ספירת תאי הדם הלבנים שלי גבוהה ומערכת החיסון שלי נמוכה.

כאשר עברתי את הטיפול הראשון שלי בכימותרפיה, ה-CLL שלי 'הלך' בהדרגה לישון; הוא נכנס להפוגה. המספרים נשארו ברמה נמוכה ואז, בהדרגה, עם הזמן, ה-CLL שלי 'התעורר' שוב. כשהגיע למספר גבוה מאוד, התחלתי ליטול כדורים ביולוגיים, בידיעה שבקרוב יתחיל שלב ב' של הטיפול.

עכשיו התחלתי את השלב השני של הטיפול שלי, גם ביולוגי אבל בצורת IV: אז עכשיו אנחנו הולכים לבית החולים פעמיים בחודש עד שיהיה שינוי.

ברצוני להביע את תודתי העמוקה לאשתי שיושבת לצדי בכל פעם שאנו נוסעים לבית החולים; אני לא יודע מה הייתי עושה בלעדיה. ככל הנראה, אם הקורונה מעולם לא היה מתרחשת, לא הייתי צריך שהחברה שלי תלך לאן שאני הולך; בינתיים, אנחנו חברים טובים. ■

מהו סודה של זוגיות מוצלחת?? מהו כוחה של ההתחדשות בעולם מודרני שמקדש את החדש והמשודרג 2.0 לפחות? לפני כעשור, התבשרנו בשיחת טלפון מפתיעה מארגון 'צהר', והתבקשנו להצטרף להכשרה של תכנית חדשה של הדרכה לזוגות לקראת נישואין ולהפוך למדריכים בתכנית. אחרי התלבטות קצרה השבנו בחיוב. וכך, לאורך כשנה, התייצבה בייביסיטר בכל שני בערב לשמור על שני קטנטנים ואנו נסענו ירושלימה, ובאווירה ייחודית ישבנו ללמוד. ואם כדי לגדל ילד צריך כפר שלם, הרי שהסתבר לנו שכדי להכשיר מדריכים לזוגות - עיר שלמה: הרב קנוהל זצ"ל וד"ר טובה גנזל תבדל"א, הובילו את החלק ההלכתי. ואליהם נלוו שלל רבנים ורבניות, מרצים ואנשי טיפול שהעשירו את עולמנו הרחבני והזוגי ופתחו עבורנו אופקים חדשים ומרתקים.

נגענו במקורות ההלכה ובאופן התפתחותה מדין תורה לימינו. על כוחם של חז"ל ועל ר' זירא שהתעקש שהחומרא שנקראה לבסוף על שמו איננה מעשה ידיו (שהרי "נהגו בנות ישראל"). על היועצות ועל כוח דהיתרא. וניסינו גם להתבונן בתוכנו פנימה: מהי משמעותה של קירבה ומגע עבורנו, ומה טומן בתוכו המרחק וההיעלם.

וכשההכשרה התקרבה לסיומה החלה התלבטות: איך מלווים זוג בתוך עומס ההכנות לחתונה (ובתוך עומס חיינו אנו) ומסייעים להם לנשום פנימה את מהות הרגע, להתעכב על משמעות החופה, להצליח לשהות במקום בו נוגעים בליבת הקיום ובסוד הנצח של עם ישראל.

ובתום אותה שנה מופלאה החלו ההדרכות עצמן. חששנו: איך יהיה? האם יוצר קשר שמאפשר צמיחה משותפת? ואיך נדריך הלכתית כשאנו שנינו איננו רבנים? אט-אט הגיעו אל דלתנו זוגות צעירים ומקסימים. נרגשים מאד ועל פי רוב גם חוששים ומתלבטים. ומהרה גילינו שהחששות המלווים זוג צעיר לקראת נישואין, רבים מאלו של שני מדריכים טריים לקראתם הדרכתם הראשונה, והרשינו לעצמנו פשוט להתרווח ולקחת חלק במסע.

ובמסע הזה פגשנו המון זוגות וזכינו לקחת חלק קטן בדרכם להקמת בניין עדי עד. נפעמנו מהשמחה וההתרגשות, ההדרכות הפגישו אותנו עם רגעי שיא לצד דילמות מורכבות. ובכל פעם שאלנו את עצמנו (ואותם) למה הם זקוקים? ידעו או מרחב לחשיבה? שנשב ונדבר או שנשתוק ונקשיב? באחת ההדרכות נוצרה כימיה נעימה ושיח מעניין, אחד הנושאים נגע לפערים בהשכלה ובתחומי העניין. והנה, יומיים לפני החתונה מתקשרת הכלה כשהיא ממררת בכבי ושוטחת את סוגיית הפערים: "כיצד אוכל להינשא כך כשליבי חצוי?" היא שואלת. ואנו מקשיבים ללא נשימה - עוד יומיים נערכת החופה. מה עושים??

כרגיל במקרים כאלו התקשרנו לרב קנוהל זצ"ל. הרב הקשיב בנחת כהרגלו, שאל שאלות ונכנס לעומקם של דברים ואז העניק לנו את אחת ההדרכות החשובות שקיבלנו: בעוד אנו חשים (דרך הטלפון!) את חיוכו הנעים ואת עיניו הטובות שמאירות אלינו - והנה כבר נרגענו מעט... הוא צחק את צחוקו הנעים ואמר את המובן מאלינו: "והלא הפערים הללו היו קיימים עוד קודם, כבר כשהחליטה להינשא".

ואנו הבנו שחששות ופחדים אמנם מניעים את כולנו בזמנים שונים. ואולם, הבחירות שלנו, כך לימד אותנו הרב קנוהל, חזקות מהן! זו היתה גם תזכורת עבורנו לכוחו המנחם של החיוך, לעיניים הטובות שמרפאות ומאזנות לא פחות מאלף הסברים או תוכחות.

The Laws of Reciting Al Hanisim on Chanukah

Our Sages ruled that during the eight days of Chanukah there is an obligation to recite the prayer of Al Hanisim. This prayer is said as part of our thanksgiving to Hashem, which is one of the main themes of Chanukah. As such, it is said immediately after Modim, which is also a thanksgiving prayer, as opposed to additional prayers said for Rosh Chodesh and Sukkot, which are recited prior to Modim. Al Hanisim is also recited in Birkat Hamazon immediately after the prayer Nodeh Lecha which also relates to thanking Hashem.

Women are also obligated in saying Al Hanisim during davening and Birkat Hamazon. All those obligations relating to men in this article also relate to women.

Al Hanisim is not recited during the Bracha Achrona of having wine, grains and the seven species. Later authorities bring different reasons for this. Some say that since Chanukah has no source in the Torah, this prayer was not added to additional brachot beside Tefilla and Birkat Hamazon (Lechem Chamudot). The Levush claims that Birkat Hamazon and Tefilla have explicit prayers relating to Thanksgiving (Modim in Tefilla and Nodeh Lecha in Birkat Hamazon), as opposed to Birkat Me'ein Shalosh that has no specific mention of thanksgiving in the bracha itself. Regardless, authorities agree that if someone inadvertently mentioned part of Al Hanisim in Bracha Me'ein Shalosh, he need not recite the bracha again.

Authorities dispute if a gabbai must announce the recital of Al Hanisim in public on the first night of Chanukah. Some authorities proclaim that the gabbai should not mention it out loud prior to Shmonei Esrei based on the fact that, if one forgets, then there is no need to repeat Tefilla. This indicates that the obligation is not as strong as reciting Ya'alei Veyavo or Mashiv Haruach. Other authorities disagree and rule that since the gabbai's proclamation is for the purpose of Tefilla, there is no issue of doing so adjacent to Shemonei Esrei, regardless of the fact that one does not repeat Shemonei Esrei if Al Hanisim is forgotten. One may rule by the more lenient opinion and proclaim Al Hanisim.

If Al Hanisim is forgotten during Tefilla, one not need repeat Shemonei Esrei. However, there are different scenarios which affect how one should conduct oneself.

If someone remembers before the name of Hashem in the last bracha of Modim, he may return to the paragraph of Al Hanisim. Authorities add that if one remembers that he did not recite Al Hanisim after Modim, one may recite it as an additional request during the paragraph of Elohai Netzor.

Later authorities have a dispute in the case in which one has just finished the bracha at the end of Modim (Hatov Shimcha Ulecha Nae Lehodot) and remembers prior to beginning the final bracha of Shemonei Esrei: should one recite Al Hanisim at that point? The Eshel Avraham ruled that one could say Al Hanisim right after the bracha. The Eshel Avraham explains that although one is not allowed to make an unnecessary break between brachot of Shemonei Esrei, nevertheless, since the next bracha has not yet begun and in truth Al Hanisim is part of that bracha, one can recite Al Hanisim at that point. However, many Poskim, including the Mishna Berura and Rav Ovadia Yosef are adamant in saying that Al Hanisim immediately prior to Sim Shalom (or Shalom Rav) is not allowed. As such, one should recite it in Elohai Netzor, as was explained above.

Rulings relating to forgetting to say Al Hanisim in Birkat Hamazon are similar to forgetting to recite it during Shemonei Esrei. If one remembers prior to saying the second bracha of Birkat Hamazon, he can return to Al Hanisim and continue from there. If one remembers afterwards, he should not recite it even if he did not start the paragraph. In such a case, the Rema recommends reciting Al Hanisim at the end of Birkat Hamazon, meaning when one should say a special Harachaman for Chanukah, and then continue on with Al Hanisim. ■

מאת מארק לימן
By Mark Leaman

הלכות אמירת על הנסים בחנוכה

עם זאת, ישנן מספר אפשרויות כיצד לנהוג. אם נזכרים לפני אמירת שם ה' בסוף ברכת 'מודים', אפשר לחזור ל'על הנסים'. חז"ל מוסיפים, שאם נזכרים אחרי 'מודים', אפשר לומר זאת כבקשה ב'אלוקי נצור'. מחלוקת מאוחרת יותר אצל חכמים היא, שאם מסיימים את הברכה בסוף 'מודים' ('הטוב שמך ולך נאה להודות') וזוכרים לפני תחילת הברכה האחרונה של שמונה עשרה: האם צריך לומר 'על הנסים' בשלב זה?

ה'אשל אברהם' פוסק שאפשר לומר 'על הנסים' מיד לאחר הברכה, ומסביר שלמרות שאסור לעשות הפסק בין הברכות של שמונה עשרה, בכל זאת, מכיוון שהברכה הבאה טרם החלה ולמעשה 'על הנסים' הוא חלק מאותה ברכה, ניתן לומר 'על הנסים' באותו שלב. עם זאת, פוסקים רבים, כולל המשנה ברורה והרב עובדיה יוסף, נחושים באמירה שאסור להגיד 'על הנסים' מיד לפני 'שים שלום' (או 'שלום רב'). ניתן לומר ב'אלוקי נצור' כמבואר לעיל.

פסקי הלכה הנוגעים לשכחת אמירת 'על הנסים' בברכת המזון דומים לאלו המתייחסים לשכחה במהלך שמונה עשרה. אם נזכרים לפני אמירת הברכה השנייה של ברכת המזון, אפשר לחזור ל'על הנסים' ולהמשיך משם. אם נזכרים אחר כך, לא חוזרים. במקרה כזה, הרמ"א ממליץ לומר 'על הנסים' בסוף ברכת המזון, כלומר, להגיד 'הרחמן' מיוחד לחנוכה ולאחר מכן להמשיך עם 'על הנסים' ■

חז"ל פסקו שבשמונת ימי החנוכה חלה חובה לומר תפילת 'על הנסים'. תפילה זו נאמרת כחלק מההודיה שלנו לה', שהיא אחד הנושאים המרכזיים של חנוכה. לכן, היא נאמרת מיד לאחר 'מודים' שגם היא תפילת הודיה, בניגוד לתוספות אחרות בתפילה, בראש חודש ובסוכות, שנאמרות לפני 'מודים'. 'על הנסים' נאמרת גם בברכת המזון מיד לאחר תפילת 'נודה לך' המתייחסת גם היא להודיה לה'.

גם נשים חייבות באמירת 'על הנסים' בתפילת שמונה עשרה וברכת המזון. כל החובות המתייחסות לגברים במאמר זה נוגעות גם לנשים. 'על הנסים' לא אומרים בברכה אחרונה על יין, דגנים ושבעת המינים. האחרונים מביאים לכך סיבות שונות. יש אומרים שמכיוון שלחנוכה אין מקור בתורה, תפילה זו לא נוספה לברכות נוספות מעבר לתפילה (שמונה עשרה) וברכת המזון (לחם חמודות).

הלבוש טוען שבברכת המזון ותפילת שמונה עשרה יש תפילות מפורשות הנוגעות להודיה ('מודים' בשמונה עשרה ו'נודה לך' בברכת המזון). בניגוד לברכת מעין שלוש שאין שם אזכור להודיה בברכה עצמה. בכל מקרה, חז"ל מסכימים שאם משהו הזכיר בטעות חלק מ'על הנסים' בברכה מעין שלוש, הוא לא צריך לחזור על הברכה.

יש מחלוקת האם גבאי חייב להכריז על 'על הנסים' בציבור, כלילה הראשון של חנוכה. יש שפוסקים שאסור לגבאי להזכיר זאת בקול רם לפני שמונה עשרה. פסק זה מבוסס על העובדה שאם שוכחים, אין צורך לחזור על התפילה. זה מצביע על כך שהחובה אינה חזקה כמו אמירת 'עלה ויבוא' או 'משיב הרוח'. אחרים חולקים על כך ופוסקים, שמאחר שהכרזת הגבאי היא לצורך תפילה, אין סיבה לא לעשות כן בצמוד לשמונה עשרה, בלי קשר לכך שאין חוזרים על שמונה עשרה אם שוכחים 'על הנסים'. יש להכריע כדעה המקלה יותר, ולהכריז על 'על הנסים'. אם 'על הנסים' נשכח במהלך תפילת שמונה עשרה, אין צורך לחזור על התפילה.

Me and My Friend

Let me tell you about my face masks. When Corona started two years ago, I bought all the colours to match my kipot and on Shabbat I match my socks up as well. It got to the point where enough was enough, so I changed my masks to the regular blue and, on Shabbat, white.

That was until my doctor told me the regular masks are not good enough for me, that I needed ones with a better seal. So last Chol Ha'moed Pesach we went to Sonovia in Tel Aviv to buy a more effective mask. Then two days later the government cancelled the requirement to wear masks in public.

Most people celebrated, but not me; my mask and I are good friends. On the bus, in shul, at work I still wear my friend. Some people commented to me, including the Rav, "When are you taking it off?" Others, especially in shul, stare at me, probably wondering why I still have my mask on. The simple answer is that COVID-19 is still out there. The correct answer is that eight years ago I contracted CLL (chronic lymphoid leukemia). My white blood cell count is high and my immune system is low.

I had my first treatment of chemotherapy. In time my CLL went to sleep: It went into remission. The numbers stayed on a low level and then gradually, over time, my CLL woke up again. When it reached a very high number I started on biological pills, knowing that soon part two of the treatment would start.

I have now started part two of my treatment, also biological but in IV form. Now we are going to the hospital twice a month until there will be a change.

I would like to express my deepest gratitude to my wife who sits at my side each time we go to the hospital; I don't know what I would do without her.

Most probably, if Covid 19 had never happened, I would not have needed to have my friend go wherever I go. In the meantime, we are good buddies ■

מאת ברניס בראונשטיין

By Bernice Brownstein

המילה משמעת מתחילה באות 'ח' Discipline with a Capital T

ס הלידה. איזו זכות. האם יש שמחה גדולה יותר מאשר לקבל את מתנת ההורות? אבל האם ההורות קלה? כולנו יודעים שלהיות הורים, ובוודאי להיות הורים טובים, זו משימה לא פשוטה. כשאנו מביטים אל הרך הנולד היפה שלנו בהערצה טהורה, אנו פשוט יודעים שהמסירות העמוקה שאנו חשים לו לעולם לא תפחת. ועדיין... איך נשמור על הקרבה האהבת והנפלאה הזאת לילדינו ובו בזמן נלמד אותם איך להפוך למבוגרים אכפתיים, מוסריים, ישרים ואוהבים? איזו אחריות! ואולם, זו המשימה שההורים חייבים לקחת על עצמם.

משמעת! מילה בעלת משמעות עמוקה כל כך. אני יודעת שיש הורים שמגרישים שעצם הרעיון של משמעת הוא לא בשבילם. אז איך אנחנו יכולים לצפות שהילדים שלנו ילמדו? זה מאוד פשוט: בואו נשנה את מילת ה'מ' הוזהר למילת 'חית': חינוך. כהורים, עלינו להיות מורים ומחנכים, לעזור לילדינו ללמוד התנהגות טובה. איך אנחנו יכולים לעשות את זה?

באופן מדהים, זה יכול להיות פשוט יותר ממה שאתם חושבים. העיקרון הראשון של הורות הוא הקשבה. פשוט, נכון? אילו רק... אני יודעת שלחזור מהעבודה, מקניות, ממה שלא יהיה, ולהיות מוקף במספר ילדים המתחרים בו-זמנית על תשומת הלב שלכם, זה לא קל; אבל אנא, הקשיבו לילדכם!

עוד לפני שבתכם מסוגלת לדבר, היא מדגימה את רצונותיה וצרכיה, מראה שמחה או חוסר שביעות רצון בהתאם לתגובתכם. כשהילד שלכם כבר מביע את רגשותיו במילים, יש לו כל כך הרבה מה לומר לכם; לא משנה כמה אתם עסוקים או מותשים, זו חובתכם ההורית לשים לב ולהקשיב לו. קחו את חינוך בתכם ברצינות, ובכל פעם שהיא שואלת שאלה, טריוויאלית ככל שתחשבו שהיא, ענו לה בהתחשבות ובכבוד. ילד יהיה מוכן הרבה יותר לקבל תשובה שלילית אם הוא ישמע את ההיגיון שמאחוריה, במיוחד אם אתם מציעים חלופה. למעשה, אני באמת מאמינה שעצם אמירת 'לא' לילד ללא מחשבה או סיבה היא דבר איום ונורא.

הנה דוגמה מהחיים האמתיים. ילדכם הלך בשמחה לשחק אצל חבר, וכשאתם מגיעים לקחת אותו הביתה, הוא מתחיל לבכות ולהשתולל. ברור שאתם יכולים להרים אותו בכוח ולהוציא אותו החוצה, או שאתם יכולים לצעוק בקולי קולות. או... אתם יכולים להגיע איתו לפשרה. בכל מטבח יש טיימר לתנור. תסבירו שאתם נותנים לו X דקות נוספות; כשהטיימר מצלצל, זה הזמן להפסיק. (עובד גם לזמן אמבטיה ולזמן שינה!)

ככל שילדכם תתבגר, היא תתחיל להבין, שלכם, כמבוגרים, יש את המילה האחרונה, אך היא גם תלמד שבקשתה תזכה לתשומת הלב ולכבוד הראויים לה. היא תתחיל ללמוד כיצד לנהל משא ומתן ולשתף פעולה. אלו כישורי חיים טובים. זה כמובן לא ימנע ממנה לנסות לפרוץ את הגבולות! ככל שילדכם יתבגר, הוא ינסה לדחוף את הגבולות עוד ועוד. אם יוצבו אבני הבניין הללו עוד כשהוא צעיר יותר, הדבר יוביל לקבלה ולהסכמה רבה יותר משני הצדדים.

נא לזכור: לא משנה בת כמה בתכם, תנו לה לדעת שאהבתכם אליה היא תמיד מוחלטת. בנכם צריך לדעת שתמיד יש לו את האהבה והכבוד שלכם, גם כשאתם לא מסכימים עם הבחירות וההחלטות שלו.

מהיום שבו בתכם נולדה, אתם לא רק הורים והמגינים שלה. אתם גם המודלים לחיקוי שלה. זו לא רק אחריות עצומה; זו גם הזדמנות נפלאה: הזדמנות ללמד את בניכם ובנותיכם, ובאמצעות אהבה והתנהגות נאותה להראות להם כמה נפלאה באמת המשפחה שלהם. ■

The miracle of birth. What a privilege. What greater joy than to be granted the gift of parenthood? But is parenthood easy? We all know that being a parent, and certainly being good parents, is no easy task.

As we gaze down at our beautiful newborn in pure adoration, we just know that the overwhelming devotion we feel will never diminish. And yet... How do we maintain that wonderful loving closeness with our children and at the same time teach them how to become caring, moral, honest and loving adults? What a responsibility! And yet, this is the job that parents must undertake.

Discipline! Such an emotive word. I know that there are parents who feel the very idea of disciplining their children is not for them. So, how can we expect our children to learn? It's very simple: let's change that D word to the T word, Teaching. As parents, we must be teachers and educators, helping our children to learn good behaviour. How can we do this?

Amazingly, it can be simpler than you think. The very first principle of parenting is listening. Simple, right? If only... I know that returning from work, shopping, whatever, and having various children vying simultaneously for your attention, is not easy; but, please, listen to your child!

Even before your child can speak, she demonstrates her wants and needs, showing pleasure or displeasure depending on your reaction. When your child becomes verbal, he has so much to say to you; no matter how busy or exhausted you are, it is your parental duty to pay attention and listen to him. Take your child seriously and, whenever she asks a question, however trivial you think it is, answer her with thoughtfulness and respect. A child will be far more willing to accept a negative answer if he hears the reasoning behind it, especially if you offer an alternative. In fact, I truly believe that just saying 'No' to a child without thought or reason is an abomination.

Here's a real-life example. Your child is happily at a playdate, and, when you arrive to take him home, he has a meltdown. Obviously, you could bodily lift him up and carry him out, or you could scream unrealistic threats. Or...you can compromise. Every kitchen has an oven-timer. Explain that you are giving him an extra X minutes; when the timer goes, that's the time to leave. (Also works for bedtime and bedtime!)

As your child gets older, she will begin to understand that you, as the adult, have the final say, but she will also learn that her request will be given the attention and respect it deserves. She will begin to learn how to negotiate and cooperate. These are good life-skills. This, of course, will not stop her trying to push the boundaries! As your child gets older, he will try to push them further and further. If, when he was younger, those building blocks were put into place, this will lead to greater acceptance and agreement on both sides.

Please remember: no matter what age your child is, let her know that your love for her is always absolute. Your child needs to know that he always has your love and respect, even when you don't agree with his choices and decisions.

From the day your child is born, you are not only her parent and protector. You are also her role model. This is not just a huge responsibility; it is also a wonderful opportunity: an opportunity to teach your child, and, through your love and your behaviour, show him how wonderful his family truly is. ■

מאת אסתר פרומקין

By Esther Frumkin

אמריקאים, רוסים ומחתרת התורה

AMERICANS, RUSSIANS, AND THE TORAH UNDERGROUND

In 1982, a friend at college invited me several times to join him at meetings of the Student Struggle for Soviet Jewry. He said that, at the meetings, people spent time writing letters of support to refuseniks - Jews trapped in the Soviet Union after having applied to leave for Israel. But I was always too busy with other things, and the issue was not one that I felt any personal connection to, though of course I knew I was Jewish and even had ancestors from Russia.

Five years later, I was sitting in a classroom at Machon Pardes in Jerusalem, listening spellbound to my teacher Rav Meir Schweiger as he told of his adventure in Moscow the previous year. He had travelled to Moscow from Jerusalem (on a US passport) to teach Torah secretly to refuseniks there. He recounted how one evening he was teaching Talmud to a group gathered in the apartment of one of the Jewish families, when there was a loud pounding on the door and several KGB agents burst in. They hauled him down to the police station, where he refused to say anything except that he would only speak in the presence of the US ambassador. After several hours, they apparently decided that he was too much trouble, so, rather than detaining him any further, they transported him to the airport and expelled him from the country. I was awed by Rav Schweiger's courage, and no less by the casual, humorous way he recounted what he had been through, as though it was all in a day's work.

Fast forward six more years, and I was sitting in a Jerusalem café, on a shidduch with a Russian Jew named Yehuda (to whom I had been introduced through another Pardes teacher who had also taught refuseniks in Russia). He was telling me stories about the underground Torah learning network he had been part of in Moscow, how rabbis would come from abroad to teach Torah secretly to the Jews trapped there, at significant risk to both the visitors and the Moscow Jews. He told me of one particularly memorable shiur, at the apartment of his close friend Levi Kitrossky, when the KGB burst in while an American rabbi was teaching Talmud. The KGB agents had written down the names of all the Jews present at the shiur, and they all, including Yehuda, were subsequently fired from their jobs. The rabbi was arrested, detained for several hours at the police station, and finally expelled from the country. My mouth dropped open. What was that rabbi's name? I asked. Of course, it was Meir Schweiger. I had a feeling that I had come full circle. A few months later Yehuda and I were married. Some years after, we travelled to Moscow with our three children so that we could see where Yehuda had grown up, and we saw the building where the Kitrosskys had been living on that fateful night (somewhere on the 16th floor of a grey, anonymous-looking apartment tower). My only regret, looking back now, is that I did not join my friend to write letters to refuseniks with the Student Struggle for Soviet Jewry - most likely, I would have written a letter to someone who was, some 12 years later, to become one of my close friends. ■

שנת 1982, חבר באוניברסיטה הזמין אותי מספר פעמים להצטרף אליו למפגשים של מאבק הסטודנטים למען יהדות ברית המועצות. הוא אמר שבמפגשים אנושים השקיעו זמן בכתיבת מכתבי תמיכה לסרבנים - יהודים לכודים בברית המועצות לאחר שהגישו בקשה לצאת לישראל. אבל תמיד הייתי עסוקה מדי בדברים אחרים, ולא הרגשתי כל כך קשור באופן אישי לנושא זה, אם כי ידעתי שאני יהודייה ואפילו היו לי אבות מרוסיה.

חמש שנים לאחר מכן, ישבתי בכיתה במכון פרדס בירושלים, והקשבתי בעניין רב למורה שלי, הרב מאיר שוויגר, כשסיפר על ההרפתקה שלו במוסקבה בשנה הקודמת. הוא נסע מירושלים למוסקבה (בדרכון אמריקאי) כדי ללמד שם תורה בסתר לסרבנים. הוא סיפר כיצד ערב אחד כשלימד גמרא לקבוצה שהתאספה בדירה של אחת המשפחות היהודיות, נשמעה חבטה חזקה בדלת ומספר סוכני ק.ג.ב פרצו פנימה. הם גררו אותו לתחנת המשטרה, שם הוא סירב לומר דבר פרט לכך שהוא ידבר רק בנוכחות שגריר ארה"ב. לאחר מספר שעות, הם כנראה החליטו שהוא מעצבן מדי, ולכן, במקום להמשיך להחזיק אותו שם, העבירו אותו לשדה התעופה וגירשו אותו מהמדינה. נפעמתי מהאומץ של הרב שוויגר, ולא פחות מהאופן השוטף וההומוריסטי שהוא סיפר על מה שעבר, כאילו זה היה חלק מהעבודה השגרתית שלו.

עברו שש שנים נוספות, וישבתי בבית קפה ירושלמי, בשידוך עם בחור רוסי בשם יהודה (שאליו התוודעתי דרך מורה אחר מפרדס שלימד גם הוא סרבנים ברוסיה). הוא סיפר לי סיפורים על רשת לימוד התורה המחתרתית שבה השתתף במוסקבה, איך רבנים היו מגיעים מחו"ל כדי ללמד תורה בסתר ליהודים הלכודים שם, תוך סיכון משמעותי הן למבקרים והן ליהודי מוסקבה. הוא סיפר לי על שיעור בלתי נשכח במיוחד, בדירתו של חברו הקרוב לוי קיטרוסקי, כשהק.ג.ב פרץ פנימה בזמן שרב אמריקאי לימד גמרא. סוכני הק.ג.ב רשמו את שמותיהם של כל היהודים שנכחו בשיעור, וכולם, כולל יהודה, פוטרו לאחר מכן מעבודתם. הרב נעצר, עוכב למספר שעות בתחנת המשטרה ולבסוף גורש מהמדינה. הפה שלי נפער. איך קראו לרב הזה? שאלתי. זה היה כמובן מאיר שוויגר. הייתה לי הרגשה שעברתי מעגל שלם. כמה חודשים לאחר מכן יהודה ואני התחתנו. כמה שנים לאחר מכן, נסענו למוסקבה עם שלושת ילדינו כדי שנוכל לראות היכן יהודה גדל, וראינו את הבניין שבו חיו בני הזוג קיטרוסקי באותו לילה גורלי (אי שם בקומה ה-16 של מגדל דירות אפור עם מראה אנטימי). החרטה היחידה שלי, במבט לאחור, היא שלא הצטרפתי לחבר שלי לכתוב מכתבים לסרבנים במאבק הסטודנטים למען יהדות ברית המועצות - סביר להניח שהייתי כותבת מכתב למישהו שיהפוך, כ-12 שנים מאוחר יותר, לאחד מהחברים הקרובים שלי. ■

פרידמן טופול ושות' Freedman, Topol & Co. משרד עורכי-דין Law Offices

דרך קדם 5,
מעלה אדומים 9845203
טל: 02-5901869
פקס: 02-5352953

5 Derech Kedem,
Maale Adumim 9845203,
Tel: 02-5901869
Fax: 02-5352953

Gabriel@gfatlaw.com
www.gfatlaw.com

משרד עורכי דין
פרידמן טופול ושות'

מאת נורית רפפורט
By By Nurit Rapoport

פרספקטיבה חדשה, אולי

A New Perspective. Perhaps

כל בוקר אנו פוקחים את עינינו ומודים לה' על שהאמין בנו ונתן לנו עוד יום, הזדמנויות נוספות הן לשפר את עצמנו ואת הסביבה שלנו, והן לעשות שינוי על ידי מילוי הייעוד שלנו. הכרת תודה היא נושא לאורך כל התפילות שלנו. התפילות שלנו עוזרות לנו להתמקד במה שחשוב. 'להתפלל' הוא בבניין התפעל, רפלקסיבי, המרמז על משהו שאנו משנים בעצמנו. זכיתי להוביל את תפילת הילדים בשבת כבר כמה שנים. אני עוזרת לילדים למצוא משמעות במה שאנחנו אומרים. הנה כמה תובנות ששיתפתי איתם. אנחנו מתחילים את כל הברכות שלנו באותה צורה. אנו מכירים בכך שה' מקיף הכל, בכל הזמנים - עבר, הווה ועתיד; ובכל זאת אנו פונים לה' באופן אישי. אנו מודים שה' הוא מלך העולם, אך אנו מדברים אליו ישירות, פונים אליו בתור 'אתה'. זו מוחשבה מדהימה. אני מדבר עם אבא שלי שבשמיים. יש לי קשר אישי עימו. לה' אכפת ממה שקורה לי. אני לא זניח עבור מלך העולם. ...אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה... לאחר שנפקחו עינינו, איננו יכולים לעצום אותן שוב. בורות היא אולי אושר, אבל היא גם מונעת מאיתנו להתמודד עם המציאות. המציאות עוזרת לנו לצמוח, כי אנחנו מתמודדים עם מה שלפנינו. אנו מבקשים שהימים שלנו יישארו ימים, ויליותינו, לילות. בתקופת הקורונה, רבים איבדו את תחושת הזמן שלהם: ימים הפכו ללילות ולילות לימים. הכל התערבב. אנו מבקשים מה' שהאלמנט הטבעי הבסיסי הזה יישאר שלם.

...שלא עשני... תודה לך, ה', שאנו שייכים לעם הנבחר שלך; שאנחנו לא עבדים לאף אחד. נישואים שווים. אנחנו לא עבדים למשרות שלנו, או לבתינו. ה' נתן לנו שבת!

...פוקח עיניים פותח את עיניי. ראייה ותובנה הן מתנה. תנצרו אותן. ...מלביש ערומים יש לנו בגדים בשפע. נפשיותנו מתלבשות במצוות שאנו עושים. ...מתיר אסורים לכולנו יש הגבלות בחיינו שמגבילות אותנו. הפחדים שלנו יכולים לשתק אותנו ולמנוע מאיתנו לצמוח. הם חוסמים אותנו, כולאים אותנו במוחנו ובמעשינו. עלינו להכיר בכך ולבקש מה' לעזור לנו להתגבר על החסימות הללו.

...רוקע כפופים רק כש'נסיר את החסימה' נוכל לעמוד זקופים ולהתמודד עם האתגרים הללו ולהרגיש טוב עם המקום שבו אנו עומדים. כשהעול שלנו מכביד עלינו, אנחנו יכולים להישבר. ברגע שנפרוץ גבולות, נוכל לעמוד זקופים וגבוהים.

...רוקע הארץ על המים אנחנו רואים ניסים בישראל. אנחנו הולכים על קרקע שטוחה. בשנה האחרונה ראינו שיטפונות ברחבי העולם, בהם אנשים לא יכלו ללכת על הקרקע. לא לקחת שום דבר כמובן מאליו. ...המכין מצעדי גבר ה' מנחה את צעדינו. אנחנו נמצאים במקום בו נועדנו להיות. האם אי פעם הלכת ומצאת את עצמך היכן שהיית אמור להיות? זה ה' שמנחה אותנו.

...שעשה לי כל צרכי כל מה שיש לי הוא מה, שנתן לכל אחד מאיתנו בדיוק את מה שאנחנו צריכים. ה', שכרא אותנו ונתן לנו את משימת חיינו, נתן לנו בדיוק את מה שהנשמה שלנו צריכה כדי לגדול ולנסוק. לא כל מה שאני רוצה זה מה שטוב לי.

...הנותן ליעף כח אנו מבקשים מה' לתת לנו כוח. החיים מתישים אותנו. לבקש מה' כוח להתמודד עם אתגרי החיים, עוזר לנו להתמודד.

ב"ה שתפילותינו יתקבלו. שנהרהר על איך להיות טובים יותר ממה שהיינו קודם. שנדע להעריך את מה שיש לנו ולא לקבל שום דבר כמובן מאליו.

שנמשיך לומר את ברכותינו במשמעות ובתודה. אמן. ■

Every morning we open our eyes and thank Hashem for believing in us and giving us another day, more opportunities both to improve ourselves and our surroundings, and to make a difference by fulfilling our mission.

Gratitude is a theme throughout our prayers. Our tefillot help us focus on what is important. Lehitpalel (to pray) is a reflexive verb, implying something we change in ourselves.

I have had the privilege of leading the Shabbat children's service for a few years. I help the children find meaning in what we say. Here are a few insights I have shared with them.

We begin all our brachot the same way. We acknowledge that Hashem is all encompassing, in all time - past, present and future; and yet we address Hashem in a personal manner. We acknowledge Hashem is King of the world, yet we talk to Him directly, addressing him as You. This is an incredible thought. I am talking to my Father in Heaven. I have a personal connection. Hashem cares about what happens to me. I am not insignificant to the King of the Universe.

...אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה (...who gave the cockerel understanding to distinguish day from night)

Once our eyes have been opened, we cannot close them again. Ignorance may be bliss, but it also prevents us from facing reality. Reality helps us to grow, because we are dealing with what is in front of us. We ask that our days stay days, and our nights, nights. During Corona, many lost their sense of time: Days became nights and nights days. Everything was mixed up. We ask Hashem that this basic natural element remain intact.

...שלא עשני... (...who has not made me...)

Thank you, Hashem, that we belong to your chosen nation; that we are not slaves to anyone. Marriage is equal. We are not slaves to our jobs, or houses. Hashem gave us Shabbat!

...פוקח עיניים... (...who gives sight to the blind)

Opening my eyes. Sight, and insight, are a gift. Treasure them.

...מלביש ערומים... (...who clothes the naked)

We have clothes in abundance. Our souls are clothed in the mitzvot we do.

...מתיר אסורים... (...who sets captives free)

We all have restrictions in our lives that limit us. Our fears can paralyze us and prevent us from growing. They block us, imprison us in our minds and actions. We need to recognise this and ask Hashem to help us overcome these blockages.

...רוקע כפופים... (...who raises those bowed down)

Only once we are "unblocked" can we stand up tall and face these challenges and feel good about where we are holding. When our burdens weigh us down, we can be broken. Once we are unburdened, we can stand up straight and tall.

...רוקע הארץ על המים... (...who spreads the earth above the waters)

We see miracles in Israel. We walk on flat ground. In the last year we have seen floods around the world, with people unable to walk on the ground. Take nothing for granted.

...המכין מצעדי גבר... (...who makes first the steps of man)

Hashem guides our steps. We are where we are meant to be. Have you ever walked and found yourself where you were meant to be? This is Hashem guiding us.

...שעשה לי כל צרכי... (...who has provided me with all I need)

Whatever I have is from Hashem, who gives each of us exactly what we need. Hashem, who created us and gave us our life's mission, gives us exactly what our soul needs to grow and soar. Not all I want is what is good for me.

...הנותן ליעף כח... (...who gives strength to the weary)

We ask Hashem to give us strength. Life exhausts us. Asking Hashem for strength to deal with life's challenges helps us cope.

May we make our tefilla count. May we reflect on being better than we were before. May we appreciate what we have and not take anything for granted. May we continue to say our brachot with meaning and gratitude. Amen. ■

Write it Down... Before it's Too Late

If you don't write down your parents' stories, they'll be forgotten in a generation or two.

Don't know where to start?
No time?

Can't get around to it?

Let me do the work for you!

"Working with Danny Verbov was a great source of joy and fun. His sensitivity and humor enhanced our working relationship and most importantly resulted in a book I am truly proud of."

SANDY COLLINS
LONDON

"These untold secrets have monumental significance to me and my family and have had a huge impact on our understanding of my mother's difficult war experiences."

EVELYN NUSZEN
JERUSALEM

To honor, preserve and celebrate your parents' lives through a beautiful family legacy book, contact Danny Verbov at dannyverbov@gmail.com or call 052-3115682
www.dannyverbov.com

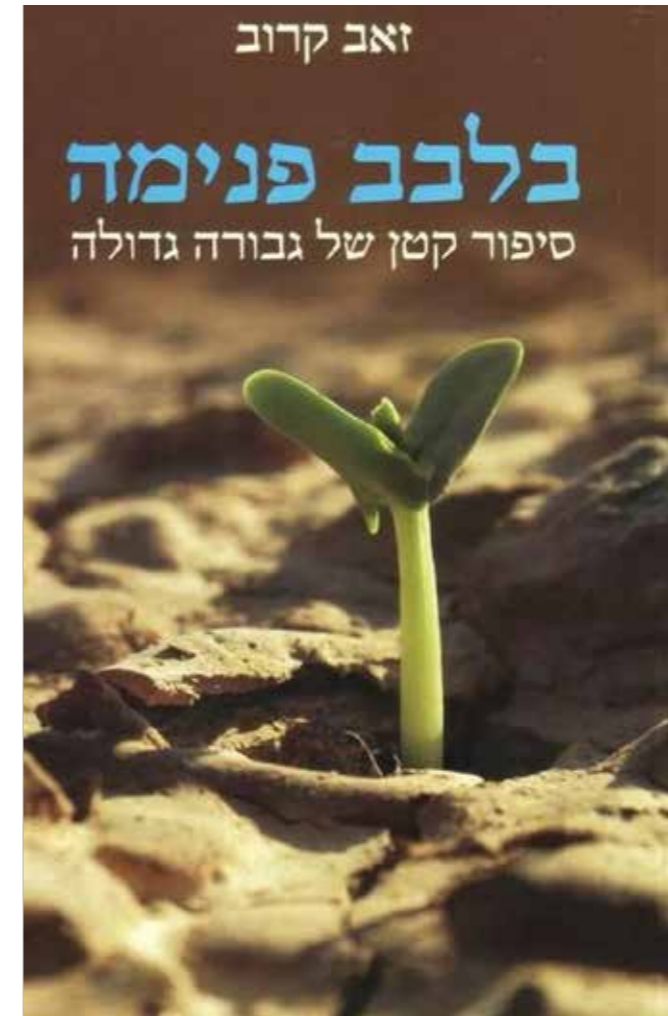
This is the true story of Aharon Karov, an officer in the Paratroopers, critically wounded by a charge that exploded above his head in Gaza during Operation Cast Lead in January 2009. Aharon's miraculous recovery over the following year and a half is retold by his father, Rabbi Zeev Karov, a well-known religious Zionist educator, author, speaker and Rosh Yeshiva of the yeshiva high school in his yishuv Karnei Shomron. The story of Aharon Karov grabbed headlines in Israel even before his injury because he was married on a Thursday night and yet left his bride to lead his troops to the front line less than two days later on Shabbat when the war broke out. When, two weeks later, the news reported that the groom who had set aside his personal life in order to serve his country had been severely injured, the outpouring of love and prayers ignited the public interest.

That is perhaps a description of the content of the book, translated into English as 'Deep in the Heart: The Groom Who Went to War', but, in truth, I would say that the injury and recovery of Aharon serve merely as a backdrop to the real story: Rabbi Karov's song of love for Am Yisrael. How is it, asks Karov, that in dozens of locations, in differing circumstances, many months after the injury, perfect strangers of every religious and political affiliation would approach him and his family and recount how they are praying for Aharon, that they (the family) are heroes? What is it that led to such enduring admiration?

Karov posits that a core of faith exists deep within the heart of every Jew and, in some cases, that faith is so well hidden that the person himself is unaware of it. Certain individuals or events project a stronger expression of faith that serves to kindle the latent faith of the rest of Am Yisrael and brings it to the surface. He endeavors to show the reader that how we view the world impacts greatly on how we react to trying events, bringing numerous examples of individuals he met in hospitals and at lectures he gave in the ensuing months. The title of the book 'Balevav Pnima' is taken from 'Hatikva' and conveys the idea presented above. Only after reading the book did I realize that I have never understood or even stopped to consider the meaning of our national anthem. If it is properly punctuated, one realizes that the entire poem is one sentence, and not two, as I had erroneously thought. "As long as the Jewish spirit is yearning deep in the heart, With eyes turned toward the East, looking toward Zion, Then our hope - the 2000-year-old hope - will not be lost: To be a free people in our land, the land of Zion and Jerusalem."

Naftali Hertz Imber, writing these words in 1886, is, according to Rabbi Karov, expressing the idea that even if an individual's life is threatened, the Jewish people as a whole are assured of survival as long as there remains an innate desire to return home. This same hope enabled Jews doomed to death in the Holocaust to see beyond their own demise and say the Shema with pure faith. And it is this same ingrained faith that makes it possible for a soldier to set aside his personal dreams and be prepared to give his life for his people.

If we view the world in a positive manner, we are capable of seeing opportunities for personal growth even in times of crisis. Aharon underwent at least three lengthy brain surgeries to remove and replace large sections of his skull, operations in the US to create a nose and lips that had been blown away by the explosion, and long periods of rehabilitation, yet projected strength and optimism and claimed that since his injury he is a happier person. ■

"בלבב פנימה" מאת זאב קרוב (ידיעות אחרונות)

'Balevav Pnima'
(‘Deep in the Heart’)
by Zeev Karov
(Yediot Acharonot)

הוא סיפורו האמיתי של אהרון קרוב, קצין בצנחנים, שנפצע אנושות ממטען שהתפוצץ מעל ראשו בעזה במהלך מבצע עופרת יצוקה בינואר 2009. ההחלמה המופלאה של אהרון במהלך השנה וחצי שלאחר מכן מסופרת מאת אביו הרב זאב קרוב, מחנך ידוע, סופר, נואם וראש הישיבה התיכונית ביישובו קרני שומרון. סיפורו של אהרון קרוב תפס כותרות בישראל עוד לפני פציעתו מכיוון שנישא בליל חמישי ובכל זאת עזב את כלתו להוביל את חייליו לחזית פחות מיומיים לאחר מכן בשבת, עם פרוץ המלחמה.

כאשר שבועיים לאחר מכן דווח בחדשות כי החתן שהניח בצד את חייו האישיים על מנת לשרת את ארצו נפצע קשה, התפרצות האהבה והתפילות הציטו את השיח הציבורי.

זה אולי תיאור של תוכנו של הספר, שתורגם לאנגלית כ: "Deep in the Heart: The Groom Who Went to War", אבל למען האמת, הייתי אומר שהפציעה וההחלמה של אהרון משמשות רק רקע לסיפור האמיתי: שירת האהבה של הרב קרוב לעם ישראל. איך זה, שואל קרוב, שבעשרות מקומות, בנסיבות שונות, חודשים רבים לאחר הפציעה, אנשים זרים מכל מגוון הקשת הדתית והפוליטית היו ניגשים אליו ואל משפחתו ומספרים כיצד הם מתפללים בעד אהרון יהושע בן חיה, שהם (אהרון ומשפחתו) גיבורים? מה הדבר שהוביל להערצה מתמשכת כזו?

קרוב טוען כי גרעין אמונה קיים עמוק פנימה בלב של כל יהודי, ובמקרים מסוימים, האמונה מוסתרת היטב עד שהאדם עצמו אינו מודע לה. יחידים או אירועים מסוימים מקרינים גילוי חזק יותר של אמונה המשמש להצית את האמונה הסמויה של שאר עם ישראל ומעלה אותה אל פני השטח. הוא משתדל להראות לקורא שהאופן בו אנו מתבוננים על העולם משפיע רבות על הדרך שבה אנו מגיבים לאירועים קשים והוא מביא דוגמאות רבות של אנשים שפגש בבתי חולים ובהרצאות שנתן בחודשים שלאחר מכן.

שם הספר "בלבב פנימה" לקוח מ"התקווה" ומעביר את הרעיון שהוצג לעיל. רק לאחר קריאת הספר שמתי לב שמעולם לא הבנתי או אפילו שקלתי את משמעות ההמנון הלאומי שלנו. אם מנקדים אותו נכון, מבינים שהשיר כולו הוא משפט אחד, ולא שניים, כפי שחשבתי בטעות.

"כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי הומיה,

ולפאתי מזרח קדימה עין לציון צופיה,

עוד לא אבדה תקוותנו - התקווה בת שנות אלפיים:

להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון וירושלים."

נפתלי הרץ אימבר, בכתיבת המילים הללו בשנת 1886, מבטא, לדברי רב קרוב, את הרעיון שגם אם חייו של אדם מאוימים, העם היהודי בכללותו מוכרח להישדך כל עוד נותר רצון מולד לחזור הביתה. אותה תקווה איפשרה ליהודים שנרצחו בשואה לראות מעבר לפטירתם ולומר "שמע ישראל" באמונה טהורה. ואותה אמונה מושרשת היא שמאפשרת לחייל להניח בצד את חלומותיו האישיים ולהיות מוכן לתת את נפשו למען עמו.

אם אנו רואים את העולם בצורה חיובית, אנו מסוגלים לראות הזדמנויות לצמיחה אישית גם בעתות משבר. אהרון עבר לפחות שלושה ניתוחי מוח ממושכים להסרת והחלפת חלקים גדולים מהגולגולת שלו, ניתוחים בארה"ב ליצירת אף ושפתיים ש"נעלמו" בפיוץ, ותקופות ארוכות של שיקום, ובכל זאת הקרין כוח ואופטימיות וטען שמאז הפציעה שלו הוא אדם מאושר יותר. ■

מאת דוד בראונשטיין
By David Brownstein

As I explained in the last edition, when you submit an article for the magazine in English or Hebrew, one of the early stages in the editing process is to put the article through the sausage machine that is Google Translate. I know that many people dismiss Google Translate as worse than useless, but I find that it produces a workable translation 95% of the time.

Of course, we then have to check that the Google translation makes sense, and is faithful to the original, and then to edit the translation so that it flows better in its second language. We often make considerable stylistic changes to the translations as we edit, but starting with Google doing the spadework certainly saves time and effort.

As I said, this method is effective for 95% of an average text. However, the real joy of the method lies in that 5% that isn't. Surprisingly often, these mistranslations can offer entertainment to anyone who has some command of both languages. I have collected some of the better examples from the editing of this edition of Musar Shmooze, for your amusement.

What was, in Hebrew, a reference to Israel's largest private alternative to the Chief Rabbinate,

"...וממובילי תחום הנישואין בצהר."

came out in English sounding like a prequel novel by Ernest Hemingway: "...and one of the leaders in the field of marriage in the afternoon."

Even a very common idiom in English, such as: "free and easy"

can be garbled in the process of translation: "בחנים ובקלות"

An effective and feel-good metaphor in English:

"I wrapped my deliciously warm scarf around my neck."

ended up sounding rather absurd and very unsavoury in Hebrew:

"וכרכתי את הצעיף החם והטעים שלי סביב הצוואר שלי."

English is, of course, a language where one word can have many different meanings, which may have originated in a single idea, but have diverged considerably since then. Google Translate can often be expected to choose the wrong fork in the road, so that:

"May we make our tefilla count"

comes out as:

"שנעשה ספירת התפילות שלנו"

Where one writer wanted to speak about her redeemer:

"Just then, our deliverer showed up."

the Hebrew sounded considerably more mundane:

"בדיוק אז, הספק שלנו הופיע."

Not even every English speaker knows what the space in the chassis behind the wheel is called.

"He hid my car keys for the tow truck driver in the wheel well."

which, of course, was a disaster waiting to happen in Hebrew:

"הוא החביא את מפתחות המכונית שלי בבאר ההגה."

Compound adjectives sometimes take a bit of understanding in English:

"The Nike-track-suited trio"

But they take very little misunderstanding in Hebrew:

"השלישייה שמתאימה למסלול של נייקי"

One of the common areas of confusion is when an English author describes a religious idea or item. For example:

"The scroll-tops of the sefer torah"

I wasn't immediately sure what that was, when I first read it in English, but I certainly knew that it wasn't:

"חולצות הגלילה של הספר"

Similarly, when a Hebrew writer talks about religious ideas:

"אנו מעוניינים לשלב תלמידים/אברכים בסיוור השבועי של בדיקת העירוב."

It often represents a challenge when translating into English:

"We are interested in including school pupils and yeshiva students in the weekly tour of checking the mixing."

I hope we managed to spot all of the unfortunate mistranslations in this edition, and I ask your forgiveness if any slipped through despite our best efforts.

אנחנו? לאטמרי בתרגום Completely Lost in Translation

פי שהסברתי בגיליון הקודם, כאשר אתם שולחים מאמר למגזין באנגלית או בעברית, אחד השלבים המוקדמים בתהליך העריכה הוא להעביר את המאמר דרך מטחנת המילים שנקראת Google Translate. אני יודע שאנשים רבים פוסלים את Google Translate כגרוע יותר מחסר תועלת, אבל אני מוצא שהוא מייצר תרגום בר-ביצוע ב-95% מהזמן.

כמובן, לאחר מכן עלינו לבדוק שהתרגום של גוגל הגיוני, ונאמן למקור, ולאחר מכן לערוך את התרגום כך שהוא יזרום טוב יותר בשפת היעד. לעתים קרובות אנו מבצעים שינויים סגנוניים ניכרים בתרגומים תוך כדי עריכה, אבל להתחיל בעבודת הנמלים של Google בהחלט חוסך זמן ומאמץ.

כפי שאמרתי, שיטה זו יעילה עבור 95% מהטקסטים הנפוצים. עם זאת, האושר האמיתי של השיטה טמון ב-5% האלה שלא. לעתים קרובות באופן מפתיע, תרגומים שגויים אלה יכולים לספק בידור לכל מי שיש לו שליטה מסוימת בשתי השפות. אספתי כמה מהדוגמאות היותר טובות מהעריכה של גליון זה של מוסר שמוז, להנאתכם!

מה שהיה, בעברית, התייחסות לחלופה הפרטית הגדולה בישראל לרבנות הראשית,

"...וממובילי תחום הנישואין בצהר"

יצא באנגלית נשמע כמו קדם-רומן מאת ארנסט המינגווי:

"...and one of the leaders in the field of marriage in the afternoon."

אפילו ניב נפוץ מאוד באנגלית, כגון:

"free and easy."

יכול להיות משובש בתהליך התרגום: "בחנים ובקלות."

מטאפורה יעילה ונעימה באנגלית:

"I wrapped my deliciously warm scarf around my neck."

בסופו של דבר נשמע אבסורדי למדי ומאוד לא נעים:

"וכרכתי את הצעיף החם והטעים שלי סביב הצוואר שלי."

אנגלית היא, כמובן, שפה שבה למילה אחת יכולות להיות משמעויות רבות ושונות, שמקורן אולי ברעיון אחד, אך התפצלו במידה ניכרת מאז. לעתים קרובות ניתן לצפות מ-Google Translate-לבחור, בהצטלבויות דרכים אלו, בשביל הלא נכון, כך ש:

"May we make our tefilla count."

יצא כ-:

"שנעשה ספירת התפילות שלנו."

איפה שסופרת אחת רצתה לדבר על הגואל שלה

"Just then, our deliverer showed up."

העברית נשמעה הרבה יותר יומיומית:

"בדיוק אז, הספק שלנו הופיע."

לא כל דובר אנגלית יודע איך נקרא החלל בשלדה מאחורי הגלגל.

"He hid my car keys in the wheel well."

מה שכמובן היה אסון שעומד להתרחש בעברית:

"הוא החביא את מפתחות המכונית שלי בבאר ההגה."

לא תמיד קל להבין שמות תואר מורכבים באנגלית:

"The Nike-track-suited trio."

אבל קל מאוד לא להבין אותם בעברית:

"השלישייה שמתאימה למסלול של נייקי."

אחד מתחומי הבלבול הנפוצים הוא כאשר כותב אנגלי מתאר רעיון או פריט דתי. לדוגמה:

"The scroll-tops of the sefer torah."

לא הייתי בטוח מיד מה זה, כשקראתי את זה לראשונה באנגלית, אבל בהחלט ידעתי שזה לא:

"חולצות הגלילה של הספר."

באופן דומה, כאשר סופר עברי מדבר על רעיונות דתיים:

"אנו מספקים לשלב תלמידים/אברכים בסיוור השבועי של בדיקת העירוב. לעתים קרובות זה מייצג אתגר בעת תרגום לאנגלית:

"We are interested in including school pupils and yeshiva students in the weekly tour of checking the mixing."

אני מקווה שהצלחנו לזהות את כל התרגומים השגויים האומללים בגיליון זה, ואני מבקש את סליחתכם אם פה ושם הם חמקו, למרות מאמציינו

Certified Coach & Consultant
Health & Nutrition
Individual Coaching, Group Classes

Change Your Habits,
Change Your Life

Chana
Rachel
Kean

054 207-8900 (Israel)
1 347 918-3495 (U.S.)
www.chaihealth1.com

ישראל פרידלנד

סופר סת"ם 30 שנות נסיון

ספרי תורה
תפילין
מזוזות
מגילות
רצועות
בדיקות

מצפה נבו 80 | 055-6633306
yisfri@gmail.com

RE/MAX
MAALE ADUMIM

יעקב ברנד
050-994-9219

מייקל ברנד
054-440-8872

רוצה לזעג כמה הייג
סאך באמט שווה?